

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice

CLEOPATRA MIHĂILESCU

TUDORA PIȚILĂ

Limba și literatura română

Clasa a III-a

Semestrul al II-lea

Manualul școlar a fost aprobat prin OMENCȘ nr. 3053 / 12.01.2016, în urma evaluării, și este realizat în conformitate cu programa școlară aprobată prin ordinul ministrului educației naționale nr. 5003/02.12.2014.

Referenți:

Prof. dr. Marioara-Dănuța Popazu (Școala Gimnazială nr. 84, București)

Conf. univ. dr. Florentina Sâmișăian (Universitatea București, Facultatea de Litere)

Coordonator editorial: Roxana Jeler

Redactor: Alina Bogdan

DTP: Monica Manolache

Coperta: Alexandru Daș

Ilustrații: Eugenia Ilieș, Alina Bradu

Credite foto: Dreamstime

2 vol.

ISBN 978-606-710-310-6

Partea 2. - ISBN 978-606-710-309-0

Activități digitale interactive și platformă e-learning: Learn Forward Ltd.

Website: <https://learnfwd.com/>

Înregistrări și procesare sunet: ML Systems Consulting

Actori: Camelia Pintilie, Pavel Ulici

Grupul Editorial ART

C.P. 4, O.P. 83, cod 062650, sector 6, București

tel.: (021) 224 01 30, 0744 300 870, 0721 213 576; fax: (021) 224 17 65

Comenzi online: www.editura-art.ro

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

COMPETENȚE SPECIFICE

1.1; 1.2; 2.2;
2.5; 3.1; 4.1;
4.4

1.3; 1.5; 2.5;
3.1; 3.5; 4.1;
4.4; 4.5

1.1; 1.3; 2.5;
3.1; 3.4; 3.6;
4.1; 4.4

1.2; 3.1; 4.1

1.1; 1.5; 2.2;
2.3; 2.5; 3.1;
4.1; 4.4

1.1; 1.2; 1.3;
1.4; 1.5; 2.1;
2.3; 2.4; 3.1;
3.2; 3.5; 4.2

1.1; 2.1; 3.1;
3.2

1.1; 2.1; 2.2;
2.5; 3.1; 3.2;
3.3; 3.4; 3.6;
4.1

1.1; 1.2; 1.4;
2.5; 3.1; 3.4;
3.5; 4.1; 4.4

Cuprins

UNITATEA TEMATICĂ 1 – Spre ce tărâmurii ne aventurăm?

1. Povestirea scrisă a unui fragment **8-11**
Comunicarea prin imagini
Despărțirea în silabe la capăt de rând
Redactarea unui dialog
Text suport: *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă, după Michael Ende*
2. Factori care îngreunează comunicarea orală **12-15**
Utilizarea e-mailului în comunicare
Scrierea corectă a cuvintelor **săi/să-i**
Sunetul și litera
Text suport: *George și cheia secretă a Universului, după Lucy și Stephen Hawking*
3. Cuvinte care înlocuiesc o ființă, un lucru, un fenomen (pronumele personal) **16-19**
Intuirea claselor morfologice (număr, gen)
Adresarea politicoasă
Pronunția și scrierea corectă a pronumelor care încep cu **e** și a unor forme ale verbului **a lua**
Text suport: *Emil și trenul spre Berlin, după Erich Kästner*
4. E timpul pentru LECTURĂ!
• *Cartea cu Apolodor* (fragment), de Gellu Naum **20**
5. Haidеți să RECAPITULĂM! – O călătorie fascinantă **21**
6. CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU? (probă de evaluare sumativă) **22**

UNITATEA TEMATICĂ 2 – Care e alaiul Primăverii?

1. Povestirea scrisă a unui text **24-27**
Cuvinte care arată însușiri ale ființelor, obiectelor, fenomenelor (adjectivul)
Compunere pe baza unor cuvinte de sprijin
Text suport: *Legenda ghiocelului (după o poveste populară)*
2. Textul nonlitar **28-31**
Prezentarea unei teme după un plan
Redactarea unui fluturaș
Modificarea formei unor cuvinte (acordul adjectivului cu substantivul determinat)
Descrierea unui obiect/a unei ființe
Text suport: *De unde a apărut prima sămânță?, de dr. Karen James*
3. E timpul pentru LECTURĂ!
• *Pentru tine, primăvară!*, de Otilia Cazimir **32**
4. Haidеți să RECAPITULĂM! – Primăvara **33**
5. CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU? (probă de evaluare sumativă) **34**

UNITATEA TEMATICĂ 3 – De ce aș vrea să rămân copil?

1. Relatarea unei întâmplări trăite **36-39**
Cuvinte care exprimă acțiunea, starea sau existența unui obiect (verbul)
Descrierea unui obiect
Scrierea corectă a cuvintelor **numai/nu mai**
Text suport: *Hoțul, după Tudor Arghezi*
2. Modificarea formei unor cuvinte (numărul verbului) **40-43**
Pronunția și scrierea corectă a unor forme ale verbelor **a fi** și **a lua**
Descrierea unei ființe. Compunerea după un șir de întrebări
Text suport: *La Medeleni* (fragment), după Ionel Teodoreanu

3. E timpul pentru LECTURĂ! • <i>Zânele nu bat la ușă</i> , după Silvia Kerim	44	1.1; 1.4; 2.1; 3.1; 3.3; 4.4
4. Haideți să RECAPITULĂM! – Prichindeii	45	
5. CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU? (probă de evaluare sumativă)	46	
UNITATEA TEMATICĂ 4 – Cum gândesc? Ce simt? Cum mă comport?		
1. Formularea ideilor principale ca întrebări sau titluri	48-51	1.1; 1.4; 2.1; 3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.4
Compunere după un plan dat Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de sunete cs/gz Cuvinte cu înțeles opus formate prin derivare cu silabele ne și in Text suport: <i>Dărnicie</i> , după Mircea Sântimbreanu		
2. Argumentarea unei păreri, a unei idei	52-55	1.1; 1.5; 2.2; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 3.6; 4.1; 4.5
Realizarea unui afiș Scrierea corectă a cuvintelor nu-l, nu-i Text suport: <i>Fetița care l-a luat pe NU în brațe</i> , după Octav Pancu-Iași		
3. E timpul pentru LECTURĂ! • <i>Un mic ajutor</i> , după Cleopatra Lorințiu	56	1.1; 3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.4
4. Haideți să RECAPITULĂM! – Un băiat politicos	57	
5. CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU? (probă de evaluare sumativă)	58	
UNITATEA TEMATICĂ 5 – Ce prieteni necuvântători am?		
1. Relatarea unei întâmplări vizionate sau audiate	60-63	1.1; 1.3; 1.4; 2.2; 2.3; 2.4; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 4.1; 4.2; 4.5
Realizarea unui proiect de grup Scrierea corectă a cuvintelor niciun/nicio Text suport: <i>Tomii</i> , după Adrian Oprescu		
2. Mesajul textului	64-67	1.1; 2.1; 2.2; 2.5; 3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.2; 4.4
Redactarea unei cărți poștale Scrierea corectă a cuvintelor n-am, n-ai, n-au Text suport: <i>Povestea melcului fără casă</i> , după Adina Popescu		
3. E timpul pentru LECTURĂ! • <i>Într-o zi pe când lucram</i> , de Ana Blandiana	68	1.1; 1.2; 3.1; 3.4; 4.5
4. Haideți să RECAPITULĂM! – Prietenie	69	
5. CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU? (probă de evaluare sumativă)	70	
UNITATEA TEMATICĂ 6 – Cine vine odată cu Vara?		
(sistematizare/recapitulare finală)		
1. Textul literar – titlu, autor, personaje	72-73	1.1; 1.3; 1.4; 2.1; 2.2; 3.1; 3.3; 3.4; 3.5; 4.4
Explorarea unui text literar – delimitare în fragmente, planul simplu de idei, povestire orală/scrisă Semne de punctuație Text suport: <i>Pădurea fermecată</i> , după Enid Blyton		
2. Textul nonliterar	74-75	1.1; 1.4; 1.5; 2.1; 3.1; 3.4; 4.1; 4.4
Redactarea unei compuneri Ce exprimă cuvintele? Noțiuni de fonetică și vocabular Text suport: <i>Cum creează scriitorii personajele din cărți</i> , după Jacqueline Wilson		
RECAPITULARE FINALĂ	76-77	
EVALUARE FINALĂ	78	
Recomandări pentru lectura suplimentară	79	
MIC DICȚIONAR	80	

— Salut! Tot noi suntem, Iva și Brunei!

— Bine ai venit în semestrul al doilea!

UNITATEA TEMATICĂ

1

Spre ce țărâmură ne aventurăm?

Ce vom descoperi împreună?

- ◆ cum realizăm povestirea scrisă a unui fragment;
 - ◆ cum comunicăm prin imagini;
- ◆ care sunt factorii care îngreunează comunicarea orală;
- ◆ cum despărțim cuvintele în silabe, la capăt de rând;
 - ◆ cum transmitem un mesaj electronic;
 - ◆ ce este e-mailul;
- ◆ cum ortografăm și cum pronunțăm unele cuvinte;
- ◆ care sunt cuvintele care înlocuiesc numele unor persoane;
 - ◆ cum redactăm o compunere după o ilustrație.

ÎȚI AMINTEȘTI?

O **povestire** cuprinde informații despre locul și momentul în care se petrece întâmplarea, despre personajele care participă la acțiune și modul în care se desfășoară faptele relatate.

CE ÎNSEAMNĂ...?

trecătoare: drum îngust de trecere printre munți

destoinic: vrednic

crater: deschizătura unui vulcan, prin care iese lava
bălțat: (despre animale) care are părul, penele sau blana cu dungi sau pete de culori diferite

lavă: lichid fierbinte aruncat la suprafața pământului de un vulcan

Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă

după Michael Ende

Țara în care trăia Lukas, mecanicul de locomotivă, se numea Lummerland și era neînchipuit de mică. Era de vreo două ori mai întinsă decât o sufragerie de-a noastră, acoperită de un munte cu două creste. În lung și-n lat șerpuiiau o sumedenie de drumuri, întinse peste felurite poduri și prin nenumărate **trecători**. Mai era și o cale ferată, destul de întortocheată, care se ascundea în tuneluri. Se mai găseau și două case, una cu o prăvălie la parter și cealaltă cu o gară mică, la poalele muntelui, în care locuia Lukas.

Locomotiva lui Lukas se numea Emma și era tare **destoinică**, chiar dacă un pic de modă veche.

Mecanicul de locomotivă era scund, plinuț, purta o șapcă cu cozoroc și o salopetă. Ochii îi erau la fel de albaștri ca cerul senin. Fața și mâinile îi erau însă aproape pline de negreală, de la ulei și funingine.

Cel mai bun prieten al lui Lukas era Jim Năsturel. Deseori, cei trei călătoreau prin Lummerland, iar Lukas îi explica lui Jim toate cele.

Într-o zi, Lukas se hotărî să călătorească. O puse pe apă pe Emma și porniră pe mare, spre Cetatea Dragonilor. Străbătura împărăția Mandalei, ajunseră în Pădurea Celor o Mie de Minunății, trecură prin Valea Amurgului și prin deșert; se întâlniră cu Uriașul Părelnic, izolat din cauza înfățișării lui.

Merseră zile și nopți până când pătrunseră în Ținutul Celor o Mie de Vulcani.

— Undeva, pe aici, trebuie să se afle și Cetatea Dragonilor, șopti Lukas.

— Dar unde oare? îl îngână Jim.

Deodată, amândurora li se păru că aud un zgomot. Se îndreptară spre locul de unde venea. Văicăreala ieșea din gura unui vulcan ce părea stins.

— Hei! strigă Lukas. E careva pe-acolo?

Din burta vulcanului se auziră bufnituri și scrâșnete înfiorătoare. Cei doi prieteni se traseră înapoi. Din **crater** ieși un cap mare, cu doi ochi rotunzi, **bălțat** cu pete, care se sprijinea pe un corp firav terminat cu o coadă de crocodil.

— Sunt eu, Nepomuk, dragonul-pe-jumătate, zise creatura plângând.

— De ce ești așa de amărât? întrebă Lukas.

— Mi s-a stins vulcanul și nu pot să-l aprind. Am încercat orice! Degeaba! zise Nepomuk. Lukas și Jim intrară înăuntru. Mecanicul aprinse un băț de chibrit și cercetă împrejurimile.

— Aha! făcu el. S-a depus rugină și s-a înfundat hornul.

Lukas se apucă de lucru, ciocănind și pilind. Apoi aprinse focul în vatră. Limbile flăcărilor săltară, fiind urmate de fum.

— Merge! Vulcanul meu arde din nou! Ura! strigă dragonul. Vă mulțumesc din suflet!

— Acum trebuie să plecăm! zise Lukas. Știi cumva încotro e Cetatea Dragonilor?

Nepomuk le arătă cu laba către cel mai înalt vulcan, în mijlocul ținutului.

Lukas și Jim se urcară în cabina Emmei și porniră printre crăpăturile ivite în pământ și printre râurile de **lavă** întărită, înaintând cu greu.

CUM CITESC UN TEXT?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citește:
 - enunțurile care îl descriu pe Lukas;
 - alineatul în care este înfățișat tărâmul Lummerland;
 - fragmentul care prezintă repararea vulcanului.
3. Citiți pe roluri.
4. Transcrie alineatul în care sunt enumerate ținuturile prin care au călătorit Lukas și prietenii lui.
 - Selectează substantivele proprii. Ce observi?

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. Cine era Lukas?
2. Unde locuia el?
3. Cum se numea locomotiva lui Lukas?
4. Care era cel mai bun prieten al său?
5. Pe unde au călătorit cei trei prieteni?
6. Cu cine s-au întâlnit aceștia în Ținutul Celor o Mie de Vulcani?
7. Cum arăta dragonul-pe-jumătate?
8. De ce era supărat Nepomuk?
9. Cum l-a ajutat Lukas pe dragon?
10. Cum i-a răsplătit acesta pe cei trei călători?

CE ȘTIM?

Într-un text, povestirea alternează cu dialogul dintre personaje și cu fragmente care descriu un peisaj, un obiect sau un personaj.

CE PĂRERE AI ...?

Cum consideri că a procedat Lukas, reparând vulcanul?
Argumentează.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

...despre cum au petrecut Lukas, Jim și Emma în Cetatea Dragonilor?

Citește aventurile celor trei prieteni înfățișate de scriitorul Michael Ende în cartea *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*.

CE ȘTIM?

Povestirea orală a unui fragment reprezintă îmbogățirea ideii principale cu informații noi.

CE AM DESCOPERIT?

Pentru a realiza povestirea scrisă a unui fragment dintr-un text, procedăm astfel:

- recitim fragmentul cu atenție;
- recitim ideea principală, potrivit fragmentului;
- identificăm, în text, noi informații utile;
- dezvoltăm ideea principală, adăugând noile informații;
- redactăm povestirea.

CUM EXPLORĂM UN TEXT?

1. Citește planul simplu de idei al textului.
 - Mecanicul Lukas și prietenii săi, Jim Năsturel și locomotiva Emma, locuiau în Lummerland.
 - Ei au pornit într-o călătorie.
 - Cei trei au întâlnit un dragon-pe-jumătate în Ținutul Celor o Mie de Vulcani.
 - Lukas îi repară vulcanul lui Nepomuk.
 - Cei trei prieteni se îndreaptă spre Cetatea Dragonilor.
2. Delimitază textul în fragmente potrivit planului simplu de idei.
3. Recitește al treilea fragment din text. Observă etapele de realizare a povestirii scrise pentru acest fragment.

IDEEA PRINCIPALĂ

Cei trei au întâlnit un dragon-pe-jumătate în Ținutul Celor o Mie de Vulcani.

INFORMAȚII DE DETALIU

1. Dragonul-pe-jumătate s-a arătat temător în fața oaspeților.
2. El se numea Nepomuk.
3. Era trist pentru că i se stinsese vulcanul.

POVESTIREA FRAGMENTULUI

Ajunși în Ținutul Celor o Mie de Vulcani, Lukas, Jim și Emma au auzit zgomote dintr-un vulcan. Din crater a ieșit temătoare o creatură cu un cap mare, ochi rotunzi și coadă de crocodil. Era un dragon-pe-jumătate. Le-a spus călătorilor că se numea Nepomuk și era trist din cauză că vulcanul său se stinsese.

4. Povestește oral, apoi în scris, conținutul celorlalte fragmente, pe baza unui organizator grafic al informațiilor, cum este cel de mai sus.

CUM COMUNICĂM PRIN IMAGINI?

1. Observă imaginea.
 - Cum le indică Nepomuk celor trei prieteni direcția către Cetatea Dragonilor?
 - Cărui tip de comunicare îi corespund gestul și mimica?
 - Ce semne recunoști pe indicatoarele din traseu?
 - Ce comunică fiecare semn?
2. Precizează ce reprezintă fiecare indicator din imaginile date.

3. Observați care va fi orarul unei albinuțe în această primăvară.

- Organizați-vă în 5 grupuri. Realizați orarul clasei voastre, pe zile, folosind simboluri potrivite fiecărei discipline.
- Asamblați pe o planșă și afișați la PANOUL CLASEI.

4. Desenează, pe un carton, simbolul clasei voastre.

- Explică ce vrea să transmită imaginea.

5. Confectionați, în perechi, indicatoare din carton care să transmită următoarele informații: Bibliotecă, Sala de sport, Cancelarie, Cabinet de informatică.

CUM PRONUȚ? CUM SCRUI CORECT?

1. Realizează, pentru cuvintele de mai jos, toate variantele de despărțire în silabe la capăt de rând. Iată și un model:

- locomotivă

lo-
comotivă.

locomo-
tivă.

loco-
motivă

locomoti-
vă

- minunăție; • amândurora; • înfiorătoare.

Corecți-vă în perechi.

2. Selectează, din text, câte două cuvinte formate din:

- o silabă; • două silabe; • trei silabe; • mai multe silabe.

3. Înlocuiește silaba marcată, pentru a obține cuvinte noi.

- **do**uă • **ca**le • **pă**dure

CUM ÎMI ÎMBOGĂȚESC VOCABULARUL?

1. Scrie substantive cu înțeles:

- asemănător pentru: **lucru**, **ținut**, **corp**;
- opus pentru: **zgomot**, **prieten**, **amurg**.

2. Precizează înțelesul cuvântului marcat în fiecare enunț dat.

- Vulcanul lui Nepomuk nu mai **arde**.
- Se **arde** mâncarea!
- Lui Jim îi **arde** de glumă.
- E bolnav și îi **arde** fruntea.

CE AM DESCOPERIT?

În anumite situații, pentru a comunica, oamenii se folosesc de imagini sau de semne (numite semne convenționale).

Alături de comunicarea prin gesturi și mimică, acestea reprezintă forme ale **comunicării nonverbale**.

ÎȚI AMINTEȘTI?

Silaba este un sunet sau un grup de sunete rostite printr-o singură deschidere a gurii.

JOC: FAZAN

Un elev spune un cuvânt; următorul preia ultima silabă a cuvântului auzit și formează cu aceasta un nou cuvânt.

Jocul continuă astfel până când nu se mai pot forma cuvinte.

REDACTEZ UN DIALOG

Imaginează-ți în alt mod întâlnirea dintre Nepomuk și cei trei prieteni.

Redactează dialogul dintre personaje.

ÎȚI AMINTEȘTI?

Textul literar prezintă, deseori, întâmplări neobișnuite, fantastice.

CE ÎNSEAMNĂ...?

plat: turtit, plan

robust: voinic, viguros; (aici) mare

navă spațială: mijloc de călătorie în spațiul cosmic

tastă: buton

derutat: încurcat

cometă: stea cu coadă

George și cheia secretă a Universului

după Lucy și Stephen Hawking

George se împrietenise cu noii săi vecini, Annie și Eric. Annie era de vârsta lui, avea părul blond, încâlcit și făcea balet. Tatăl său, Eric, era un bărbat înalt, cu părul negru ciufulit și ochelari cu rame groase, care îi stăteau strâmb pe nas.

Aflat în vizită, George îl văzu pe Eric în cel mai îndepărtat colț al unei camere, unde butona un calculator. Era fascinat de ecranul **plat** atașat tastaturii, dar părinții săi nu-i cumpăraseră încă unul. Se mulțumea cu calculatoarele încete și demodate de la școală, care se blocau din cinci în cinci minute și aveau urme lipicioase de degete pe ecran.

Calculatorul lui Eric era compact și strălucitor. Părea **robust** și curat – genul de calculator pe care l-ai putea găsi pe o **navă spațială**. Eric apăsa pe câteva **taste** și calculatorul scoase un fel de zumzet, în timp ce jeturi de lumini colorate și strălucitoare începură să se miște rapid pe ecran.

— Ai uitat ceva, spuse o voce ciudată, mecanică.

George tresări îngrozitor.

— Ooo! Scuză-mă! zise Eric. George, el este Cosmos, calculatorul meu.

— Bună, Cosmos! salută **derutat** George.

— Cosmos, reluă Eric, vreau să-i arăt lui George cum se naște o stea.

— Nu înainte de a depune jurământul că va folosi cunoștințele doar în slujba binelui! completă Cosmos.

— Jur! confirmă George.

— Bravo, George. Ai devenit membru al Ordinului Cercetării Științifice pentru Binele Omenirii. Acum poți folosi cheia secretă care deschide Universul, spuse Eric.

— Chiar așa? Întrebă George. Unde e?

Se uită la tastatură și dintr-odată găsi răspunsul. Degetul lui George apăsă tasta pe care scria ENTER. Intensitatea luminilor din cameră începu să slăbească...

— Bine ați venit în Univers, spuse Cosmos, acompaniindu-și cuvintele cu muzica unei fanfare electronice.

Camera devenea tot mai întunecată. George ședea lângă Annie când văzu o rază de lumină albă, foarte strălucitoare, provenită din ecranul calculatorului. Raza țâșni și schiță o formă în aer.

— Este o fereastră spre Univers, explică ea.

Dincolo de fereastră, în întunericul incredibil și nesfârșit erau presărate steluțe strălucitoare.

— Sunt miliarde de stele. Se nasc stele noi, în fiecare clipă, din nori gigantici de praf și gaz, spuse Cosmos. O stea se naște în zeci de milioane de ani.

Cei trei își puseră niște ochelari ciudați. La un moment dat, de geamul ferestrei se izbi o rocă ce făcu un zgomot infernal, zguduind casa. George se înspăimântă.

— Am fost loviți de o **cometă**, interveni Eric, apăsând câteva butoane pe tastatură.

— Cum? Ce spui? Nu am auzit! exclamă George.

— Ești cam amețit, îl privi Eric. Ajunge pentru azi!

— Pot să mai vin și altădată? șopti George buimăcit.

— Sigur, zise Annie, dar promite să nu vorbești cu nimeni despre Cosmos.

George încuviință din cap în timp ce Eric îl conduse la ușă, readucându-l înapoi la viața reală de pe planeta Pământ.

CUM CITESC? CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citește:
 - enunțurile în care este descris calculatorul;
 - dialogul în care Eric îi prezintă pe Cosmos și pe George;
 - fragmentul în care se vorbește despre stele.
3. Citiți textul pe roluri.
4. Delimitează textul în fragmente.
5. Întocmește planul simplu de idei.
6. Transformă în povestire dialogul dintre Cosmos, Eric și George.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. Unde se petrece întâmplarea?
2. Care sunt personajele care participă la acțiune?
3. Cu cine îi face cunoștință Eric lui George?
4. De ce era atras George de calculatoare?
5. Ce vrea să-i arate Eric lui George?
6. Ce văd cei trei prieteni prin fereastra creată de calculator?

CE ȘTIM?

Există texte cu întâmplări imaginare care conțin adevăruri științifice.

JOCUL IMAGINAȚIEI

Imaginează-ți că acea cometă nu ar fi lovit fereastra către Univers.

Scrie un alt final al întâmplării.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

Aventurile celor trei prieteni continuă. Caută și citește volumul *George și cheia secretă a Universului*, scris de Lucy și Stephen Hawking.

Selectează informații despre Univers și discutăți în clasă.

CE ȘTIM?

Pentru a fi înțeles, mesajul oral trebuie formulat clar și corect.

CE AM DESCOPERIT?

Comunicarea orală poate fi îngreunată de anumiți factori, cum ar fi:

- zgomotul;
- distanța dintre participanții la dialog;
- limba în care comunică vorbitorii.

JOC DE ROL

Simulați, în perechi, dialoguri în care comunicarea este îngreunată de diferiți factori.

Solicitați repetarea mesajului, utilizând enunțuri ca:

- „— Mai spune o dată!”
- „— Cred că nu am înțeles ce ai spus!”
- „— Ce ai spus?”

CE AM DESCOPERIT?

E-mailul este un mesaj scris, transmis prin poșta electronică. Reprezintă o modalitate rapidă de transmitere a informațiilor, care eficientizează comunicarea.

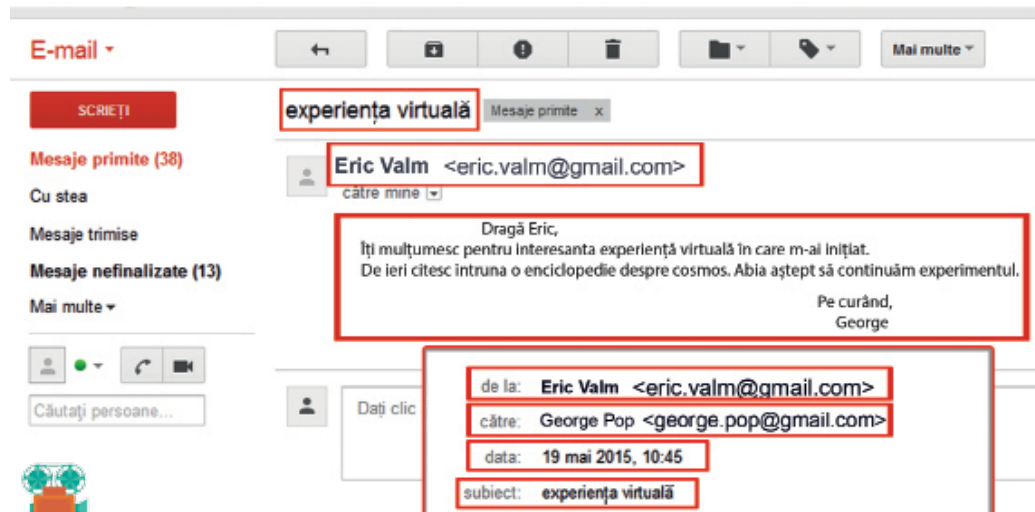

CE FACTORI ÎNGREUNEAZĂ COMUNICAREA ORALĂ?

1. Observă imaginea. Citește dialogul dintre personaje.
 - Ce îi spune Eric lui George?
 - De ce nu îl aude George?
 - Ce formulări folosește el pentru a arăta neînțelegerea mesajului?
2. Identifică și alte situații în care comunicarea orală poate fi îngreunată.

CUM TRANSMIT UN MESAJ ELECTRONIC?

1. Observă imaginea. Citește mesajul scris.
 - Prin ce se aseamănă acesta cu un bilet? Prin ce se deosebește?
 - Cui i se adresează mesajul dat?
 - Cine a scris mesajul alăturat?
 - Ce informații sunt transmise?
 - Unde sunt marcate ziua și ora transmiterii?
 - Care este forma de transmitere a mesajului?
 - Prin ce diferă adresele expeditorului și destinatarului?
2. Redactează mesaje către prieteni sau colegi pe care să le transmiți electronic.

CUM PRONUNȚ? CUM SCRIB CORECT?

1. Citește enunțurile.

Eric voia **să-i** arate lui George calculatorul.

Părinții **săi** nu îi cumpăraseră încă unul.

• Înlocuiește cuvintele marcate cu unul dintre termenii „lui” sau „ei”. Ce observi?

2. Încercuiește varianta corectă a cuvintelor marcate.

George s-a dus **săi/să-i** viziteze pe Annie și pe Eric.

Aceștia erau prietenii **săi/să-i**.

Eric voia **săi/să-i** prezinte calculatorul.

3. Completează spațiile punctate cu „săi”/„să-i”.

Colegii se gândeau față o surpriză. Voiau cumpere o carte pe care scrie câteva rânduri.

4. Formulează enunțuri în care să utilizezi cuvintele „săi” și „să-i”.

5. Transformă substantivele, încât să denumească mai multe obiecte/fenomene: • cheie; • stea; • gaz; • lumină.

6. Explică scrierea cuvintelor: Cosmos, Univers, Pământ.

7. Selectează, din text, câte două substantive:

- care să se numere cu *un/doi; o/două; un/două*;
- care să denumească un obiect/o ființă/un fenomen, apoi mai multe obiecte/ființe/fenomene;
- proprii și comune.

8. Precizează numărul de sunete și de litere care alcătuiesc fiecare cuvânt dat.

- ecran → 5 sunete, 5 litere
- degete → ...
- explică → ...
- calculator → ...
- cinci → ...
- exclamă → ...

9. Înlocuiește litera marcată, pentru a obține cuvinte noi.

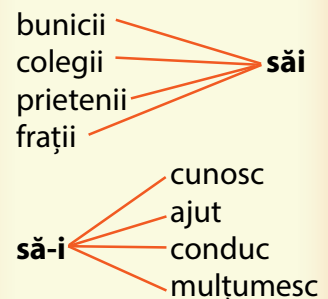
scoală jur rază păr apasă
școală

CE AM DESCOPERIT?

Se scrie „săi” când se poate înlocui cu „lui” sau „ei”.

Se scrie „să-i” când nu are acest înțeles. „Să-i” sunt două cuvinte unite prin cratimă, rostite în aceeași silabă.

REȚINEM!

ÎȚI AMINTEȘTI?

Sunetul este cea mai mică parte a unui cuvânt.

Sunetele se împart în vocale și consoane.

Semnul grafic al sunetului este litera.

CUM ÎMI ÎMBOGĂȚESC VOCABULARUL?

1. Scrie cuvinte cu înțeles:

- asemănător pentru: **rocă, Univers, stea, gigantic**;
- opus pentru: **real, lumină, plat, cineva**.

2. Transcrie doar cuvintele înrudite din fiecare șir dat.

- a naște, naștere, născut, nașă, născocit, nenăscut;
- lumină, a lumina, luminiță, lumânare, luminat;
- stea, a sta, steluță, înstelat, a se înstela.

JURNALUL CLASEI

Creați-vă adrese de e-mail. Notați-le în jurnalul clasei, completând paginile de prezentare a colecțivului. Realizați schimburi de mesaje electronice.

JOCUL SUNETELOR

Identificați cât mai multe cuvinte alcătuite după schemele:

- VC
- VCV
- CVC
- VCVC
- CVCCV

ÎȚI AMINTEȘTI?

Întâmplările imaginare, fantastice dintr-un text literar produc emoții, sentimente și impresii deosebite cititorului.

Emil și trenul spre Berlin

după Erich Kästner

Emil pleca să petreacă o săptămână la Berlin, la niște rude. Mama îl conduse la gară. El o sărută, apoi urcă cu geamantanul într-un **compartiment**. Ușile se trântiră, locomotiva se urni din loc și trenul începu să se îndepărteze încet.

Așezat pe o banchetă, băiatul se rezemă pe **spetează** și, în câteva clipe, adormi.

Deodată avu impresia că trenul se învârtește în cerc, așa cum fac trenulețele de jucărie prin casă. Se uită pe fereastră și văzu că locomotiva se apropia tot mai mult de ultimul vagon. În mijlocul acestui cerc **frenetic** erau copaci, o moară de sticlă și o casă cu două sute de etaje. Lui Emil îi era grozav de frică să nu se întâmple un accident. Atunci deschise ușa, coborî și începu să alerge de-a lungul șinelor. Se agăță de locomotiva în care era mecanicul. El mâna cei doisprezece cai înhămați care trăgeau trenul. Caii aveau patine pe role de argint peste copite și cântau alunecând pe șine.

Speriat, Emil îi zise vizitiului:

— Oprește sau se întâmplă o **catastrofă!**

Dar acesta dădu bice cailor care alergau mai repede. Atunci Emil nu se mai putu stăpâni și sări din tren, rostogolindu-se de-a lungul **rampei**.

— Diii! Fugiți după el! urlă vizitiul.

CE ÎNSEAMNĂ...?

compartiment: despărțitură într-un vagon în care călătorește un grup mic de persoane

spetează: parte înaltă a unui scaun pe care se reazămă cel care stă; spătar

frenetic: puternic, pasionat

catastrofă: nenorocire

rampă: porțiune înclinată a unei căi ferate, parcursă în sensul urcării

Caii ieșiră de pe șine și se năpustiră asupra băiatului. Fără să mai stea pe gânduri, Emil fugi printr-o livadă, de-a lungul unui șir de copaci, apoi peste un pârau, înspre casa cu două sute de etaje.

Clădirea avea o boltă mare, neagră. Emil se repezi la o scară de fier care ducea pe acoperiș. Trenul bubuia în urma lui, călcând totul în picioare. În timp ce urca, copacii păreau tot mai mici, iar moara de sticlă abia o mai recunoșteai. Când ajunse pe acoperiș, Emil desfăcu batista și sări în gol. Pentru o clipă auzi în urmă suflarea cailor, trenul zdrobind coșurile caselor, apoi nu mai văzu și nu mai auzi nimic.

Și pe urmă, buf! Căzu în livadă. Dintr-o săritură se îndreptă spre moara de sticlă, unde o zări pe mama sa.

— Mămico! exclamă Emil. Ce facem?

— De ce aleargă trenul acesta după tine? Uite, e chiar jandarmul nostru! zise mama, arătând spre vizitiu.

— Acum câteva zile am mânjit cu roșu nasul statuii Duceului din Piața Târgului... și i-am desenat și o mustață...

— Ei?! izbucni mama în râs.

— Țsta nu-i lucrul cel mai rău! Dumnealui vrea să știe numele celor care erau cu mine. Dar nu pot să-i spun. E o chestiune de onoare!

— Ai dreptate, adaugă mama și apăsă o pedală.

Cele patru aripi ale morii începură să se învârtască în strălucirea soarelui. Caii trenului se speriară și se opriră brusc. Se auzi un scrâșnet ascuțit și Emil deschise brusc ochii. Fusese totul un vis.

CUM CITESC? CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește:
 - enunțul care exprimă o poruncă;
 - alineatul în care Emil sare din tren;
 - fragmentul care prezintă plecarea băiatului.
3. Citiți, în perechi, câte un alineat. Corecți-vă intonația.
4. Citiți pe roluri.
5. Transcrie întrebarea pe care o adresează mama lui Emil.
6. Delimitează textul în fragmente.
7. Redactează planul simplu de idei al textului.
8. Transformă în povestire dialogul dintre Emil și mama lui.
9. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul în care băiatul este urmărit de trenul tras de cai.
10. Notează, într-un tabel asemănător celui dat, elemente reale și elemente imagine din povestire.

ELEMENTE REALE	ELEMENTE IMAGINARE
• urca cu geamantanul în compartiment;	• locomotiva se apropia tot mai mult de ultimul vagon;
• ...	• ...

11. Plasați, în perechi, pe o axă a timpului, evenimentele desfășurate în visul lui Emil.

CE ȘTIM?

Într-un text care prezintă întâmplări fantastice, elementele lumii reale se împletesc cu elemente imagine.

JOCUL IMAGINAȚIEI

Imaginează-ți un alt final potrivit textului, pornind de la faptele relatate.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

Întâmplarea povestită face parte din cartea *Emil și detectivii*, de Erich Kästner.

Citește aventurile prin care trec Emil și prietenii săi. Prezintă-le unui coleg sau unui prieten!

JOC DE ROL

Imaginează-ți că trenul mânat de viziții l-ar fi prins din urmă pe Emil.

Creează un dialog între cele două personaje.

BURSA POVEȘTILOR

Redactează, pe o fișă, un text care să prezinte un vis deosebit.

Citiți în clasă și apreciați cele mai originale întâmplări.

Afișați la COLȚUL DE CREAȚIE și păstrați lucrările în mapă.

CE AM DESCOPERIT?

Există cuvinte care înlocuiesc numele unei ființe, unui obiect sau fenomen al naturii. Aceste cuvinte sunt **pronume**.

Pronumele **eu, tu, el/ea, noi, voi, ei/ele** sunt pronume personale.

Ele indică diferite persoane.

După numărul de persoane pe care îl indică, pronumele personale pot înlocui:

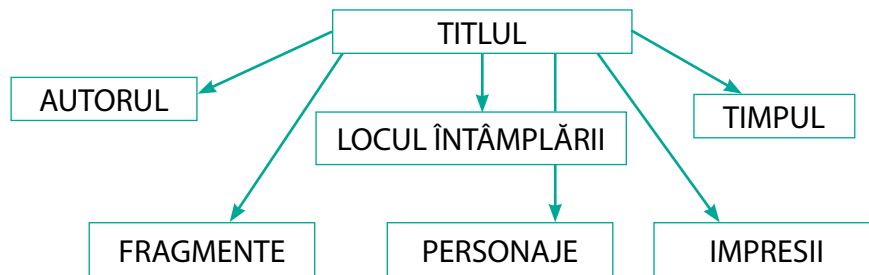
- o singură persoană: **eu, tu, el/ea;**
- mai multe persoane: **noi, voi, ei/ele.**

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

Cuvintele „dânsul”, „dânsa”, „dânșii”, „dânsele” sunt alte forme ale pronumelui personal.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

Realizează, pe o fișă, HARTA TEXTULUI.

CE EXPRIMĂ CUVINTELE?

1. Observă imaginea. Citește dialogul personajelor.

- Ce cuvânt indică vorbitorul în enunțul rostit de Emil? Dar în enunțul rostit de doamnă?
- Cărui cuvânt îi ține locul cuvântul „eu”? Dar „noi”?
- La câte persoane se referă cuvântul „eu”? Dar „noi”?
- De ce crezi că a folosit Emil cuvântul „dumneavoastră”?

2. Înlocuiește substantivele marcate cu alte cuvinte potrivite.

Emil și mama lui stăteau în moară.

Vorbeau despre jandarm.

3. Subliniază pronumele personale din enunțurile date.

Am călătorit cu ei în tren.

Caii se îndreptau spre voi.

Ea este mama lui Emil.

Tu nu îl cunoști pe vizitiu.

4. Completează spațiile punctate cu pronume personale.

„— Cum mănânci ... , Neghiniță?

— ... ? ... mă satur cu fum.”

(B. Șt. Delavrancea, *Neghiniță*)

„Vom cânta și ... ce-om ști.”

(G. Coșbuc, *Concertul primăverii*)

5. Grupează pronumele date după numărul de persoane pe care îl denumesc: **eu, noi, el, voi, tu, ele**.

6. Transformă enunțurile, astfel încât pronumele personale să înlocuiască mai multe persoane.

Eu mă pregătesc de concurs.

Lucrez cu ea la cercul de pictură.

8. Observă imaginea. Citește enunțurile.

- Care sunt pronumele personale utilizate în enunțuri?
- Ce mod de adresare folosesc cei doi prieteni?
- Cu ce cuvânt a înlocuit Brunei termenul „vântul”? De ce?

9. Transcrie enunțurile, apoi subliniază pronumele personale de politețe.

Tu ai spus că ai vorbit cu dumnealui.

Noi vom veni în vizită la dumneavoastră.

10. Înlocuiește pronumele personale cu pronume de politețe potrivite.

Ea e prietena mamei mele.

Cu ele vom merge la un concert.

11. Selectează, din text, pronumele personale.

CUM PRONUNȚ? CUM SCRUI CORECT?

1. Citește enunțurile.

Ea merge la circ.

la cartea!

Ei sunt elevi.

Tu iei stiloul.

- Ce observi? Cum ai pronunțat cuvintele marcate? Cum se scriu aceste cuvinte?

2. Completează spațiile punctate cu unul dintre cuvintele „ea”, „ei”, „ia” sau „iei”.

..... s-au plimbat prin parc.

El o carte.

..... cântă la vioară.

Tu tramvaiul spre școală.

CUM ÎMI ÎMBOGĂȚESC VOCABULARUL?

1. Scrie cuvinte cu înțeles:

- asemănător pentru: **geamantan**, **șir**, **copac**;
- opus pentru: **se depărta**, **urca**, **frică**.

2. Formulează enunțuri cu expresii care să conțină termenul „trage”, având înțelesuri diferite.

CE AM DESCOPERIT?

Există cuvinte prin care ne exprimăm respectul față de persoanele cu care sau despre care vorbim.

Cuvinte ca:

- **dumneata, dumnea-ei/dumnealui** (înlocuiesc numele unei persoane);
- **dumneavoastră, dumnealor** (înlocuiesc numele mai multor persoane) sunt **pronume personale de politețe**.

DICTARE

„— Lasă, măi! Îl las eu, dar vezi nu mă lasă el acum!”

(după I. Creangă, *Amin-tiri din copilărie*)

- Subliniază pronumele personale.
- Corectai-vă în perechi.

CE AM DESCOPERIT?

Pronumele personale **eu, ea, el, ei, ele** se scriu cu „e”, deși, în pronunție, se aude „ie”.

NU UITA!

Formele „ia”, „iei” vin de la „a lua”.

JOCUL CUVINTELOR HAZLII

Identifică cât mai multe cuvinte care redau zgomote din natură sau urmări ale unor acțiuni realizate de om.

- Buf! căzu.
- Scârț! ...

Cartea cu Apolodor

(fragment)

de Gellu Naum

De frații mei din Labrador...
O, de-aș putea un ceas măcar
Să stau cu ei pe un ghețar!..."

Apoi a plâns Apolodor... [...]
Și a plecat Apolodor...

La început a fost ușor:
L-a dus spre nord, l-a dus în zbor
Un avion, un bimotor.
Și, stând picior peste picior,
Cânta, cânta Apolodor
Cânta, cu glasul-i de tenor...
Dar, între timp, înflăcăându-l
Amețitorul peisaj,
Sări pe-o aripă, cu gândul
Să dea dovadă de curaj.

Apoi, cu parașuta-n spate
Se zbugui Apolodor
Când agățându-se de roate,
Când stând călare pe motor.

Așa, cu zboru-i acrobatic,
Ar fi ajuns în Labrador,
Dar l-a izbit un nor zănatic
Și a căzut Apolodor...

CE ÎNSEAMNĂ ...?

Identificați, în perechi, cuvintele al căror înțeles vă e necunoscut.

Recitați enunțul din care fac parte. Consultați dicționarul explicativ.

NU UITA!

- Formulăm clar, corect și expresiv enunțurile.
- Respectăm părțile unei compuneri.
- Îmbinăm realul cu imaginarul.
- Folosim expresii deosebite.
- Respectăm așezarea textului în pagină, scrierea caligrafică, ortografia și punctuația.

La circ, în Târgul Moșilor,
Pe gheața unui răcitor,
Trăia voios și zâmbitor
Un pinguin din Labrador.

— Cum se numea? — Apolodor.
Și ce făcea? — Cânta la cor.
Deci, nu era nici scamator,
Nici acrobat, nici dansator;
Făcea și el ce-i mai ușor:
Cânta la cor. (Era tenor.) [...]

Dar într-o zi, Apolodor,
Spre deznădejdea tuturor,
A spus așa: „— Sunt foarte trist!
Îmi place viața de corist.
Dar ce să fac? Mi-e dor, mi-e dor

COMPUNERE DUPĂ O ILUSTRAȚIE

1. Observă imaginea care însoțește textul. Răspunde oral la întrebări.
 - Unde se află pinguinul?
 - Când se petrece întâmplarea?
 - Ce caută pinguinul pe banchiză?
 - Cine l-ar putea salva?
 - Cu ce ar putea călători până la frații săi?
2. Imaginează-ți călătoria lui Apolodor spre Labrador într-un vehicul fantastic, condus de un personaj imaginar. Redactează o compunere care să prezinte aventura.
 - Găsește-i un titlu potrivit.

O călătorie fascinantă

„Ne aflam în craterul vulcanului Sneffels. Începea adevărata călătorie. Nu privisem deloc puțurile acelea fără sfârșit unde urma să pătrund. Acum era momentul.

Eu, Hans și unchiul ne-am împărțit bagajele și am început coborârea. S-a lăsat o liniște desăvârșită, tulburată doar de căderea unor pietre care se rostogoleau în prăpastie.

Mă lăsam să alunec strângând puternic cele două capete de coardă cu o mână, iar cu cealaltă susținându-mă cu bastonul cu cap de fier.

Când eram gata să mă afund în coridorul acela întunecat, am ridicat capul și am zărit pentru ultima oară cerul prin luneta uriașului horn. Coboram. Lava împietrită apărea sub forma unor mici umflături rotunjite. Cristale de cuarț păreau că se aprind la trecerea noastră.

— E minunat, unchiule! am strigat. Ai observat și dumneata nuanțele de lavă ce merg de la roșu închis la galben strălucitor?

— Găsești că e splendid, Axel? Să vezi și alte lucruri! Să mergem mai departe!”

(după Jules Verne, *Călătorie spre centrul Pământului*)

1. Transcrie varianta corectă de răspuns.

a) Personajele întâmplării sunt:

- Axel și unchiul său;
- Hans, Axel și unchiul său;
- Hans și unchiul său.

b) Cei trei se afundau spre centrul Pământului:

- printr-o fântână;
- prin puțul unui crater vulcanic;
- prin deschizătura dintre munți.

c) Axel se minuna de:

- adâncimea puțului;
- întunericul galeriilor;
- coloritul lavei împietrite.

2. Delimitează textul în fragmente.

3. Redactează ideile principale corespunzătoare fragmentelor textului.

4. Povestește, în scris, fragmentul care descrie coborârea exploratorilor în adâncul vulcanului.

5. Transformă în povestire dialogul dintre Axel și unchiul său.

6. Selectează pronumele personale din text.

7. Formulează câte un enunț cu ajutorul expresiilor:

- prietenii săi;
- să-i întâlnească.

8. Transformă enunțurile, astfel încât pronumele date să înlocuiască numele mai multor persoane.

El aluneca pe coridorul umed.

Am coborât eu, apoi unchiul meu.

9. Înlocuiește pronumele personale din enunțurile date cu pronume de politețe.

— Tu ai văzut nuanțele de lavă?

El admiră coloritul pereților.

10. Scrie toate variantele de despărțire în silabe la capăt de rând pentru cuvintele date:

- călătorie;
- împietrită;
- umflătură.

11. Evidențiază, în enunțuri, înțelesurile diferite ale cuvântului „coardă”.

12. Scrie cuvinte noi, înlocuind literele sau silabele marcate:

- două;
- lavă;
- tăcere.

CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU?

Citește textul.

„Știetot porunci să fie activată pompa prin care pătrundea aerul cald în balon. Treptat acesta se umflă și fu legat de o tufă de alun. În coș, piticii așezară saci cu nisip.

El le spusе tuturor să urce în coș. Primul urcă Grăbilă, în urma lui se avântă Gogoasă, apoi Habarnam.

— Urcă și tu! îi zise Lentilă lui Limonadă.

— Am timp, răspunse el. Important e să luați loc voi.

Limonadă îl ajută pe Cărbunaș, apoi urcă și el.

— Rămâneți cu bine, fraților! strigă Știetot. Peste o săptămână ne vom întoarce.

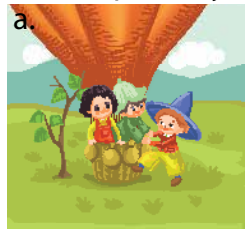
Atunci reteză frânghia cu care era legat balonul de tufă. Acesta porni lin în sus și se prefăcu într-o mică pată.”

(după Nikolai Nosov, *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*)

1. Completează enunțurile, folosind informațiile din text.

-,,, și se pregăteau pentru o aventură.
- Ei plecau într-o călătorie cu
- Era un balon cu

2. Realizează corespondența dintre fiecare ilustrație și titlul care i se potrivește.

- Înălțarea balonului
- Pregătirea călătoriei
- Îmbarcarea în balon

3. Povestește, în scris, fragmentul corespunzător ideii date, folosind următoarele expresii: *Mai întâi...; Apoi ...; În cele din urmă ...*

- Piticii urcă în balon.

4. Selectează trei pronume personale existente în text.

5. Precizează câte persoane înlocuiesc pronumele selectate.

6. Înlocuiește, în enunțurile existente în text, pronumele personale cu cele de politețe corespunzătoare.

7. Încercuiește varianta corectă a cuvintelor „săi”/„să-i”.

- Știetot le spune prietenilor **săi/să-i** să umfle balonul.
- Limonadă voia **săi/să-i** ajute pe pitici să urce în balon.
- Știetot își luă rămas-bun de la frații **săi/să-i**.

1.

- S – completează corect un enunț;
- B – completează corect două enunțuri;
- FB – completează corect toate enunțurile.

2.

- S – asociază corect o ilustrație cu un titlu;
- B – asociază corect două ilustrații cu două titluri;
- FB – asociază corect trei ilustrații cu trei titluri.

3.

- S – formulează corect 1 enunț;
- B – formulează corect 2 enunțuri;
- FB – formulează corect 3 enunțuri.

4.

- S – selectează un pronume;
- B – selectează două pronume;
- FB – selectează trei pronume.

5.

- S – precizează numărul unui pronume;
- B – precizează numărul a 2 pronume;
- FB – precizează numărul a 3 pronume.

6.

- S – identifică un pronume de politețe;
- B – identifică două pronume de politețe;
- FB – identifică trei pronume de politețe.

7.

- S – încercuiește o variantă corectă;
- B – încercuiește 2 variante corecte;
- FB – încercuiește 3 variante corecte.

	1	2	3	4	5	6	7
S							
B							
FB							

Mă simt:

UNITATEA TEMATICĂ

2

Care e alaiul Primăverii?

Ce vom descoperi împreună?

- ◆ cum formulăm ideile principale sub formă de întrebări;
 - ◆ cum povestim în scris un text;
- ◆ cum prezentăm o temă, o activitate după un plan;
 - ◆ cum descriem un obiect sau o ființă;
- ◆ care sunt cuvintele care exprimă însușiri;
 - ◆ cum își modifică cuvintele forma;
 - ◆ cum redactăm un fluturaș;
- ◆ cum redactăm o compunere pe baza unor cuvinte de sprijin.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

Există texte care nu sunt scrise de un autor cunoscut, ci reprezintă rezultatul unei creații colective, transmisă din generație în generație, pe cale orală.

Aceste texte sunt creații populare (aparțin literaturii populare).

CE ÎNSEAMNĂ...?

a se năpusti: a se repezi, a năvăli

a murmura: a șopti
mantie: pelerină

a alina: a liniști, a calma
suav: delicat, fin

Legenda ghiocelului

după o poveste populară

A fost odată o frumoasă rază de soare. Era chiar fata cea mică a mândrului astru luminos, o prințesă aurie. Și tocmai pentru că era cea mai mică și cea mai răsfățată, tatăl ei o lăsa să zburde pe unde îi poftea inima.

Într-o bună zi, pe când umbla prin văzduh, se opri într-o grădină plină de flori minunate.

Și, repezită cum era, **s-a năpustit** în grădină, a cules o floare și s-a înălțat din nou în zare.

Toate florile din grădină au privit mirate către cerul albastru și au început să **murmure** între ele:

— Ați văzut-o? Era frumoasă? Avea rochie de aur? Ce floare o fi ales prințesa?

— Cu siguranță prințesa a ales un frate al meu, a spus un trandafir cu petale mari, catifelate și roșii, pe care boabele de rouă străluceau ca diamantele în soare.

— Ba eu cred că a fost una dintre noi, a grăit mândră o lalea galbenă, iar suratele ei dădeau din cap încântate.

— Nici vorbă de așa ceva! a rostit îngâmfat un crin înalt. Nu putea fi decât unul dintre frații mei. Nu vedeți ce frumoși și parfumați suntem?

Chiar și o violetă, mică și splendidă, a susținut că raza de soare culesese o soră a ei, vestită pentru delicatețe, și nu altceva.

Nu mai într-un colț, stingher, cineva plângea. Era un ghiocel mic și firav, a cărui codiță fusese frântă de trena rochiei de aur a prințesei. Cum raza de soare nu era departe, l-a auzit și i-a părut tare rău.

Apoi a rostogolit pe obraji ei de aur o lacrimă rotundă ca o perlă. Lacrima a căzut pe trupul frânt al ghiocelului, vindecându-l îndată.

Îndurerată de răul pe care i-l făcuse gingașului ghiocel, frumoasa rază de soare s-a apropiat de acesta și i-a spus cu un glas blând:

— Biet ghiocel mititel, tare rău îmi pare că te-am făcut să suferi! Ce dorință vrei să-ți îndeplinesc ca să-ți alin suferința?

— Nu vreau nimic în schimb, a răspuns ghiocelul, lăsându-și în jos, rușinat, frumosul căpșor.

— Vrei frumusețea trandafirului? Sau parfumul crinului? Ori poate strălucirea lalelei? Dar delicatețea violetei? a insistat raza de soare.

— Nu vreau nimic din toate acestea. Dar, dacă vrei într-adevăr să-mi faci un dar, dă-mi voie să răsar primul dintre toate florile, de sub zăpada rece, iar parfumul meu abia simțit să-i facă pe oameni să se bucure și să știe că a venit primăvara cu alaiul ei.

Raza de soare l-a mângâiat ușor pe micuțul ghiocel și vraja a fost făcută. Apoi a dispărut în înaltul cerului, de unde venise.

De atunci, ghiocelul este prima floare care ne zâmbește dintre peticele de zăpadă în fiecare primăvară și toată lumea știe că vremea cea urâtă este pe sfârșite. El este vestitorul primăverii.

CUM CITESC? CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește:
 - enunțul rostit de trandafir;
 - alineatul în care este prezentată raza de soare;
 - fragmentul în care raza de soare vrea să-l aline pe ghiocel.
3. Citiți pe roluri.
4. Transcrie fragmentul în care prințesa poposește în grădină.
5. Transformă în povestire dialogul florilor din grădină.
6. Ordonează ideile principale potrivit succesiunii faptelor povestite.
 - Florile sunt curioase ce floare a ales raza de soare.
 - Fiica cea mică a soarelui și-a ales o floare dintr-o grădină.
 - Prințesa vrea să îi aline suferința ghiocelului.
 - Ea îi frânsese tulpina firavului ghiocel.
 - Dorința ghiocelului devine realitate.
7. Delimitează textul în fragmente potrivit planului de idei. Transformă ideile principale în întrebări, ca în model.
*Fiica cea mică a soarelui și-a ales o floare dintr-o grădină.
Ce a căutat în grădină fiica cea mică a soarelui?*

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. Unde se petrece întâmplarea?
2. Care sunt personajele povestirii?
3. De ce se contraziceau florile din grădină?

CE AM AFLAT?

Textele literare care explică apariția lumii, a florilor, a păsărilor, a ținuturilor sau în care se povestesc fapte ieșite din comun se numesc **legende**.

JOC: MICUL ACTOR

Dramatizați povestirea, însoțind comunicările verbale cu mimica și gesturile potrivite.

DESCOPERIM MAI MULT

Citește și alte legende referitoare la ghiocel.

Notează, pe o fișă, asemănări și deosebiri dintre:

- personaje;
- faptele povestite;
- concluzia fiecărei legende.

4. De ce plângea ghiocelul?
5. Cum s-a gândit prințesa să aline suferința ghiocelului?
6. Ce a cerut ghiocelul? De ce?

CUM POVESTESC ÎN SCRIS UN TEXT?

1. Recitește textul, apoi planul simplu de idei.
2. Dezvoltă fiecare idee, adăugând alte informații importante.
3. Povestește oral textul, utilizând formulele prezentate alăturat.
4. Observă povestirea scrisă a textului.

Legenda ghiocelului

după o poveste populară

Într-o zi, fiica cea mică a soarelui se opri într-o grădină și luă o floare.

Suratele florii erau curioase pe cine alesese raza. Fiecare își lauda calitățile.

Doar un ghiocel plângea pentru că prințesa îi frânsese tulpina. Auzind despre suferința lui, prințesa a vrut să îi facă un dar. Însă ghiocelul a refuzat. Raza a insistat, apreciind modestia lui.

Atunci, ghiocelul i-a cerut ca el să iasă primul din zăpadă, vestind primăvara.

5. Realizează povestirea scrisă a textului *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*, de Michael Ende, pe baza planului de idei.
 - Corecțai-vă în perechi și evaluați povestirea.
 - Revizuiți apoi povestirea pe baza corecturilor.

CE EXPRIMĂ CUVINTELE?

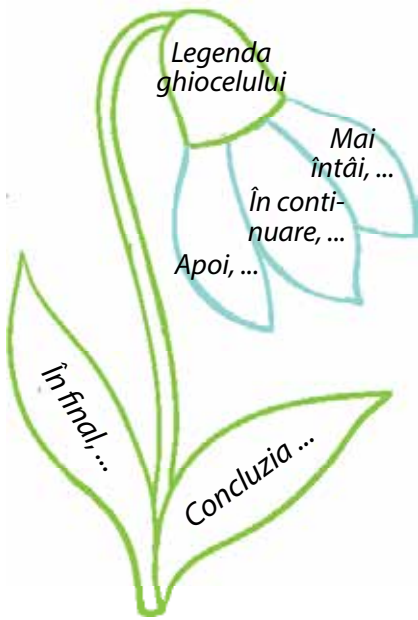
1. Observă imaginea. Citește dialogul personajelor.
 - Identifică substantivele din enunțurile rostite.
 - Precizează cuvintele care exprimă însușiri ale ghiocelului, ale razei de soare.
 - Asociază însușiri potrivite substantivelor: *ghiocel, rază, dorință, primăvară*.
2. Scrie câte trei cuvinte care să arate:
 - culoare: verde, ...
 - miros: parfumat, ...
 - formă: pătrată, ...
 - însușiri omenești: bucuros, ...
 - gust: dulce, ...

3. Completează proverbele cu termenii potriviți din coloana alăturată.

Acul ... haine ... coase.

Corabia ... fără cârmă ... se scufundă.

**scumpe, bună,
mare, mic.**

— Biet ghiocel mititel, ce dorință ai?

— Vreau să vestesc mândra primăvară, frumoasă rază de soare!

CE AM DESCOPERIT?

Există cuvinte care exprimă însușiri ale unei ființe, ale unui lucru sau al unui fenomen al naturii. Acestea sunt **adjective**.

4. Citește enunțurile.

Ghiocelul firav plângea. Firavul ghiocel plângea.

- Ce observi?
- Schimbă poziția adjectivului față de substantivul pe care îl însoțește.

laleaua mândră – mândra lalea

raza zburdalnică – ...

crinul îngâmfat – ...

cerul albastru – ...

5. Subliniază adjectivele din textul dat.

„Soarele, auzind vorbele duioase ale gingașului ghiocel, îi trimise raze calde.”
(Eugen Jianu, *Legenda ghiocelului*)

6. Observă și compară enunțurile date.

- În grădină erau un trandafir mare, cu petale roșii și catifelate, un crin îngâmfat, o mândră lalea galbenă și o violetă mică.
- În grădină erau un trandafir, un crin, o lalea și o violetă.
- ◆ Ce ai constatat? Ce rol au adjectivele în comunicare?

CUM PRONUȚ? CUM SCRUI CORECT?

Transformă cuvintele, ca în model.

un obraz	un ghiocel	un crin	un trandafir
niște obraji	niște ...	niște ...	niște ...
toți obrajii	toți ...	toți ...	toți ...

CUM ÎMI ÎMBOGĂȚESC VOCABULARUL?

Scrie expresii, ca în model.

Boabele de rouă străluceau ca niște diamante.

- o lacrimă ca o ...
- un glas ca un ...
- o petală ca o ...
- un cer ca o ...

COMPUNERE PE BAZA UNOR CUVINTE DE SPRIJIN

Realizează o compunere cu titlul:

Sosirea primăverii

- Folosește următoarele cuvinte: vestitor, zglo-bii, strălucitoare, au înmugurit, zburdă, ei, adie, veselie, ghiocel, iarnă.
- Îmbogățește conținutul enunțurilor cu expresii deosebite după modelul celor de la exercițiul 1, din secvența anterioară.
- Respectă părțile compunerii.
- Respectă așezarea în pagina caietului, scrierea caligrafică, ortografia și punctuația.
- Corecți-vă în perechi, apoi revizuiți compunerile pe baza observațiilor.
- Citiți în fața clasei lucrările.

CE AM DESCOPERIT?

Adjectivul poate sta înainte sau după substantivul pe care îl însoțește.

În comunicare, adjectivele îmbogățesc și înfrumusețază exprimarea.

JOC: LANȚUL ÎNSUȘIRILOR

Se vor pune într-un săculeț jetoane pe care vor fi scrise substantive: albină, copac ș.a.

Lucrați în echipe. Se va extrage un jeton, iar membrii echipei vor asocia, pe rând, câte un adjectiv potrivit substantivului extras.

Câștigă echipa care identifică cele mai multe adjective.

ÎȚI AMINTEȘTI?

Textele care prezintă aspecte din viața de zi cu zi sau informații din diferite domenii sunt **texte nonliterare** sau **informative**.

Aceste texte oferă informații exacte, adevăruri științifice.

CE ÎNSEAMNĂ...?

spori: organe microscopice care servesc la înmulțirea plantelor

amidon: substanță care se găsește în semințe, în fructe

neospitalier: neprimitor, neprielnic

a germina: a încolți, a începe să se dezvolte

De unde a apărut prima sămânță?

de dr. Karen James

Când auzi cuvântul „plantă”, te gândești, probabil, la o floare, la un copac sau poate la un gazon. Toate acestea cresc din – și produc – semințe. Dar există și tipuri de plante care nu cresc din semințe, dar se caracterizează prin câteva diferențe importante. Mai există și plante care se numesc alge, care trăiesc în apă și nu produc nici semințe, nici spori, ci se înmulțesc în alte moduri.

Cu circa 350 de milioane de ani în urmă, pădurile de arbuști și mușchi au făcut loc unor păduri mai impresionante, de ferigi înalte cât copacii. Printre ele mișunau insecte și vietăți asemănătoare unor păianjeni, profitând de hrana și adăpostul oferit de aceste plante. În apă, înotătoarele unor pești au evoluat transformându-se în picioare, cu ajutorul cărora au putut să meargă pe uscat. Astfel, peștii au devenit amfibieni – strămoșii broaștelor și ai salamandrelor.

Cam în această perioadă, sporii anumitor plante de genul ferigilor au devenit mai mari, având în interior amidon ca sursă de hrană și un înveliș protector. Acestea au fost primele semințe. Datorită sursei proprii de hrană, tinerele plante au putut răzbate într-un mediu dificil, învelișul lor protector ajutându-le să supraviețuiască în locuri secetoase și neprimitoare – locuri în care sporii nu ar avea nicio șansă de supraviețuire.

Pe vremea când lucra la celebra lui carte *Despre originea speciilor*, naturalistul Charles Darwin a făcut niște experimente în locuința sa

pentru a vedea cât de mult pot supraviețui în apa mării diverse tipuri de semințe. Cele mai multe semințe preferă apa dulce, de aceea apa mării e considerată un mediu neospitalier. În urma acestui experiment, Darwin a făcut niște calcule pentru a arăta cât de departe pot ajunge semințele pe apele unui ocean. Lucrul acesta era important, deoarece pe timpul lui se credea că plantele nu puteau supraviețui pe insule îndepărtate, de pildă, decât dacă fuseseră special create pentru a trăi acolo. Darwin a dovedit că aceste plante ar fi putut ajunge pe acele insule ca semințe care au traversat oceanul și că, odată ajunse acolo, au evoluat în specii noi.

Întrucât învelișul protector al semințelor nu permite pătrunderea apei, ele nu numai că au supraviețuit în mediu uscat sau în apele oceanului, dar au și rezistat un timp foarte îndelungat. În 2005, oamenii de știință israelieni au reușit să germineze o sămânță veche de două mii de ani.

Toate aceste caracteristici ale semințelor sunt cele care au ajutat primele plante să trăiască cu milioane de ani în urmă. Așadar, data viitoare când vei păși pe o pajiște, te vei îmbrăca cu un tricou de bumbac sau vei mânca un castron cu fulgi de ovăz, amintește-ți de strămoșii acestor plante. Amintește-ți de faptul că, grație hranei stocate și a învelișului lor protector, ele au reușit să evolueze în sute de mii de tipuri de plante frumoase și totodată utile, cu care noi împărțim azi Pământul.

(articol din *Întrebări mari de la cei mici... la care răspund niște oameni foarte importanți*, de Gemma Elwin Harris)

CUM CITESC? CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citiți, în perechi, alternativ, câte un fragment.
3. Citiți în lanț, fiecare câte un enunț.
4. Citește:
 - enunțurile referitoare la ceea ce înțelegem prin termenul „plantă”;
 - fragmentul care prezintă experimentul lui Charles Darwin;
 - concluzia articolului.
5. Lucrați în grupuri de 4-5 elevi.
 - Discutați despre înmulțirea plantelor, folosindu-vă de experiența voastră practică.
 - Recitiți textul, marcând în dreptul informațiilor următoarele simboluri.

V	-	+	?
...
 - Completați un tabel asemănător celui dat, după ce terminați lectura textului.

- Discutați și concluzionați în cadrul grupului.
- Expuneți rezultatul activității voastre.
- Observați și rezultatele celorlalte echipe.
- Identificați concluziile și notați-le pe tablă.

CE AI AFLAT?

În textele nonliterare se utilizează un limbaj specific domeniului din care fac parte informațiile transmise.

DEDUCEM ÎNȚELESUL INFORMAȚIILOR

- Recitiți textul enunț cu enunț. Identificați alte cuvinte al căror înțeles nu îl cunoașteți.
- Exersați deducerea înțelesului acestor cuvinte prin raportare la enunțul din care fac parte și la informațiile anterioare.

VIZIONĂM/AUDIEM

Vizionați și audiați, în clasă, un documentar despre înmulțirea și germinarea plantelor.

Notați, pe o fișă, alte informații transmise referitoare la tema dată.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

Dacă vrei să afli răspunsuri la întrebări precum:

- Cum ies plantele dintr-o sămânță micuță?
- De ce este Soarele atât de fierbinte?
- Cum au construit egiptenii piramidele? ș.a., ...informează-te din volumul *Întrebări mari de la cei mici... la care răspund niște oameni foarte importanți*, de Gemma Elwin Harris.

PLAN DE LUCRU

- Împărțim sarcinile.
- Adunăm materialele.
- Punem semințele la încolțit.
- Udăm periodic.
- Observăm zilnic plantele.
- Notăm observațiile.
- Desenăm etapele germinației.
- Formulăm concluzii.

ECHIPA ALBINUȚELOR

1. detectat flori;
2. cules polen;
3. produs miere din belșug;
4. așteptat degustători.

CE AM DESCOPERIT?

Fluturașul este un mesaj scris scurt, formulat clar și concis, care comunică rezultatul sau concluziile unei activități.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

GÂNDIȚI/LUCRAȚI ÎN PERECHI/COMUNICAȚI

Se dau întrebările:

- Ce este o plantă? • Prin ce se înmulțește o plantă? • Cât de „veche” poate fi o sămânță? • Cum au rezistat semințele în timp? • Ce a experimentat Charles Darwin? • Ce caracteristici au dus la evoluția plantelor?
- ◆ Consultați-vă în perechi, comparând răspunsurile formulate, argumentându-le și completându-le.
- ◆ Formulați, pentru fiecare întrebare, un răspuns comun, complet.
- ◆ Prezentați întregii clase opiniile formulate.

CUM PREZINT O TEMĂ DUPĂ UN PLAN?

PROIECT – „Germinarea plantelor”

1. Lucrați în grupuri de 4-5 elevi.

- Puneți la încolțit, pe o farfurie cu vată îmbibată cu apă, boabe de grâu, porumb și fasole.
- Observați timp de 2-3 săptămâni ce se întâmplă.
- Completați o fișă de observare asemănătoare celei date.
- Realizați desene pentru a marca stadiile de dezvoltare a plantelor.

	Săptămâna I	Săptămâna a II-a
Tipul sămânței	Observații	Observații
grâu
porumb
fasole

2. Prezentați rezultatele proiectului după planul dat.

- Când a germinat fiecare tip de sămânță?
- Câte semințe au germinat în prima etapă? Dar ulterior?
- Ce aspect are planta? Cum s-a modificat înălțimea?
- Ce părți componente se disting?
- Ce concluzii putem formula?

CUM REALIZEZ UN FLUTURAȘ?

1. Observă și citește mesajul alăturat, realizat de Echipa Albinuțelor, în urma derulării proiectului „CEA MAI BUNĂ MIERE”.

- Ce informații transmite mesajul?
- Cum este formulat acesta?
- Care este scopul mesajului?

2. Redactați un fluturaș prin care să comunicați rezultatele proiectului „Germinarea plantelor”.

Afișați la PANOUL CLASEI.

CUM ÎȘI MODIFICĂ FORMA ADJECTIVUL DUPĂ SUBSTANTIVUL PE CARE ÎL ÎNSOȚEȘTE?

1. Citește enunțurile rostite de personaje.

- Selectează adjectivele din enunțurile date.
- Precizează substantivele pe care acestea le însoțesc.
- Identifică:
 - câte obiecte, ființe, fenomene denumesc substantivele;
 - cum se numără acestea.
- Transformă enunțurile, astfel încât substantivele să denumească alt număr de obiecte/ființe/fenomene. Ce se întâmplă cu forma adjectivelor?

2. Schimbă numărul substantivelor și adjectivelor date.

- elev silitor – elevi silitori
- vrăbii gureșe – vrăbie gureșă
- ploaie rece – ...
- caiete îngrijite – ...
- haină nouă – ...
- primăveri însorite – ...

3. Scrie adjective potrivite substantivelor date.

- sămânță;
- plante;
- mediu.

4. Modifică forma adjectivului din paranteză după substantivul pe care îl însoțește.

Unele plante trăiesc în medii (dificil).
Învelișul (tare) al seminței le protejează.
Sunt semințe care rezistă și în apă (sărat).
Copacii (înalt) umbresc ferigile.

5. Identifică adjective, ca în model.

- portocală – portocaliu
- argint – ...
- cenușă – ...
- vișină – ...

6. Transformă substantivele și adjectivele care le însoțesc, după modelul dat.

- nor plumburiu – nori plumburii – plumburiii nori
- copil zglobiu;
- urs cafeniu.

CE ȘTIM?

Adjectivul însoțește un substantiv.

CE AM DESCOPERIT?

Adjectivul își modifică forma după substantivul pe care îl însoțește.

JOCUL ADJECTIVELOR

Un elev spune un adjectiv, iar un altul spune un alt adjectiv cu înțeles asemănător sau cu înțeles opus celui dat.

DESCRIEREA UNUI OBIECT / UNEI FIINȚE

Lucrați în perechi.
Fiecare numește, pe rând, un obiect sau o ființă.

Colegul va descrie ființa sau obiectul denumit, utilizând adjective care să indice culoarea, forma, mărimea ș.a.

CE AM DESCOPERIT?

Adjectivele care se termină la numărul singular în „iu”, la numărul plural se scriu cu „ii”, când sunt așezate după substantiv.

Când adjectivele la plural stau înaintea substantivelor, se scriu cu „iii”.

JOC DE ROL

Exprimă-ți o părere, o reacție, o stare, un sentiment, completând enunțul:
Dacă aș fi o sămânță, aș fi ... / m-aș simți ...

Pentru tine, primăvară!

de Otilia Cazimir

Șiruri negre de cocoare,
Ploi călduțe și ușoare,
Fir de ghiocel plăpând,
Cântec îngânat în gând,
Sărbătoare...

Zumzet viu prin zarzări. Oare
Cântă florile la soare?
Că pe crengi de floare pline,
Nu știi: flori sunt, ori albine?
Pentru cine?...

Pentru tine, primăvară,
Care-aduci belșug în țară,
Care vii,
Peste câmpii,
Cu bănuți de pădării
Și cu-n cântec de copii!

JOC DE ROL

De vorbă cu Primăvara
Imaginează-ți un dia-
log cu primăvara.

- Ce i-ai spune?
- Ce ai întreba-o?
- Ce informații ți-ar pu-
tea transmite?

EXPRIMĂ-ȚI O TRĂIRE

- Ce sentiment ți-a
produs lectura poeziei?
- Realizează un desen
care să redea un gând, o
trăire, un sentiment în
legătură cu ceea ce ai
citit.
- Afișați la tablă și
analizați desenele ob-
servând:
 - elementele desenate;
 - coloritul;
 - dinamismul compo-
ziției.

TU ȘTII SĂ INTERPRETEZI UN TEXT?

1. Completează expresiile cu adjective din text.
 - șiruri ...
 - zumzet ...
 - ploii ...
 - crengi ...
 - ghiocel ...
 - cântec ...
2. Ordonează tablourile corespunzătoare strofelor poeziei.

3. Dă câte un titlu potrivit fiecărui tablou.
4. Identifică semnificația enunțurilor.
 - „E frumoasă ca o zi de primăvară.”
 - „A venit cu primăvara.”

CE CITESC? CUM CITESC?

De două ori 5

- Citește și recitește într-un minut prima strofă a poeziei.
- Întocmește o listă cu cinci cuvinte/expresii pe care le-ai reținut.
- Recitește strofa. Completează lista cu încă cinci cuvinte.
- Consultați-vă în perechi.
- Procedați la fel pentru celelalte strofe.

Primăvara

„Într-o primăvară, o prepeliță oboșită s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar.

Și-a făcut un cuib din bețișoare, foi uscate și câteva fire de fân, pe un mușuroi de pământ. Apoi șapte zile la rând a ouat câte un ou mic și a început să clocească.

După trei săptămâni i-au ieșit niște pui drăguți, îmbrăcați cu puf galben ca puii de găină, dar mici ca niște gogoși de mătase. Puii au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică ori câte o lăcustă, le-o fărâmița în bucățele mici și ei mâncau numaidecât.”

(după I.A. Brătescu-Voinești, *Puiul*)

1. Încercuiește litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

- Întâmplarea se petrece într-o:

A. primăvară;	C. toamnă;
B. vară;	D. iarnă.
- Pasărea amintită în text este o:

A. pitulice;	C. porumbiță;
B. prepeliță;	D. potârniche.
- Prepelița a ouat:

A. patru;	C. nouă;
B. două;	D. șapte ouă.

2. Citește enunțul:

Prepelița era o mamă grijulie.

- Scrie două exemple din text care să susțină această afirmație.

3. Transcrie enunțul în care sunt descriși puii de prepeliță.

4. Ordonează ideile principale potrivit succesiunii evenimentelor din text.

- Prepelița avea grijă de cei șapte pui.
- Într-o primăvară, o prepeliță a poposit într-un lan de grâu.
- Ea și-a făcut cuib și a depus ouă.

a) Delimitează textul în fragmente pe baza planului de idei.

b) Reformulează ideile principale sub formă de întrebări.

5. Povestește textul, urmărind planul de idei.

6. Selectează, din text, câte un adjectiv:

- care să însoțească un substantiv ce denumește o ființă/un obiect/un fenomen și care se numără cu *o/două*;
- care însoțește un substantiv care denumește o ființă/un obiect/un fenomen și care se numără cu *un/doi*;
- care însoțește un substantiv care denumește mai multe ființe/obiecte/fenomene și care se numără cu *un/două*.

◆ Precizează substantivul determinat de fiecare adjectiv selectat.

7. Transformă adjectivul din paranteză după substantivul pe care îl însoțește.

- Puii aveau ochișorii ca niște mărgele (negru).
- Stăteau cu ciocurile (căscat) spre mama lor.
- Se pregăteau pentru o călătorie (lung).

8. Descrie un obiect pe care îl utilizezi la școală, având în vedere următoarele întrebări:

- Ce formă are obiectul? Dar culoare?
- La ce folosește?
- Găsește-i o utilizare neobișnuită.

9. Transformă enunțul dat, astfel încât substantivul să denumească mai multe ființe, apoi punând adjectivul înaintea acestuia.

Ghiocelul argintiu a răsărit.

CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU?

1.

- S – completează corect un enunț;
- B – completează corect două enunțuri;
- FB – completează corect toate enunțurile.

2.

- S – reformulează corect o idee principală;
- B – reformulează corect două idei principale;
- FB – reformulează corect trei idei principale.

3.

- S – formulează corect 2 enunțuri;
- B – formulează corect 4 enunțuri;
- FB – formulează corect 6 enunțuri.

4.

- S – selectează două adjective;
- B – selectează patru adjective;
- FB – selectează șase adjective.

5.

- S – formulează corect un enunț;
- B – formulează corect două enunțuri;
- FB – formulează corect trei enunțuri.

6.

- S – realizează corect acordul adjectiv-substantiv într-un enunț;
- B – realizează corect acordul adjectiv-substantiv în două enunțuri;
- FB – realizează corect acordul adjectiv-substantiv în trei enunțuri.

	1	2	3	4	5	6
S						
B						
FB						

Mă simt:

Citește textul.

„Se purtă război mare până ce birui primăvara. Norii grei și întunecați se pierdură spre miazănoapte. Pe cerul curat umbla soarele cel tânăr.

Nicu și Ana deschiseră porțița grădinii. Apăru un covor nesfârșit de floricele galbene.

— A înflorit păpădia! se miră Nicu.

— Au noroc albinele cu florile de păpădie, că altele încă nu au înflorit, răspuse Ana.

— Adună miere?

— Adună, că nu mai au în stupi. Zicea mama că a ținut iarna prea mult.

Nicu se duse în casă. Ana privea covorul auriu de flori și plimbarea albinelor.”

(după Ion Agârbiceanu, *Păpădia*)

1. Completează spațiile punctate cu informații din text.

- Întâmplarea se petrece într-o
- Personajele întâmplării sunt
- Ana privea

2. Transformă ideile principale în întrebări.

- Sosise primăvara.
- Ana și Nicu discută în grădină.
- Fetița este fascinată de păpădii și de albine.

3. Povestește textul în maxim șase enunțuri.

4. Selectează, din text, șase adjective și substantivele pe care acestea le însoțesc.

5. Formulează câte un enunț în care să folosești câte un adjectiv care să însoțească un substantiv:

- care să denumească o ființă/un obiect/un fenomen și să se numere cu *o/două*;
- care să denumească mai multe ființe/obiecte/fenomene și să se numere cu *un/doi*;
- un adjectiv așezat înaintea substantivului.

6. Completează spațiile punctate cu unul dintre adjectivele date, la forma cerută de substantivul pe care îl însoțește.

- În pădure au răsărit ghiociei
- Pe cerul nu e niciun nor.
- bănuți de păpădie au înflorit.

azuriu

argintiu

auriu

UNITATEA TEMATICĂ

3

De ce aș vrea să rămân copil?

Ce vom descoperi împreună?

- ◆ cum relatăm o întâmplare trăită;
- ◆ cum descriem un obiect din universul apropiat;
- ◆ care sunt cuvintele care exprimă acțiunea, starea, existența;
 - ◆ cum își modifică cuvintele forma;
 - ◆ cum ortografăm și cum pronunțăm unele cuvinte;
 - ◆ cum redactăm o compunere după un șir de întrebări.

DESCOPERIM MAI MULT

Uneori, în textele literare sunt relatate întâmplări trăite de autor.

CE ÎNSEAMNĂ...?

nărav: obicei urât, greșit; defect

a cruța: (aici) a salva

cofeturi: dulciuri

tiplă: învelitoare

Hoțul

după Tudor Arghezi

În cutia cu pălării vechi sta un urs de catifea. Dacă nu era galben ca floarea-soarelui, el ar fi fost fioros, și podul întreg ar fi tremurat de frica lui. Dar ursul era galben, și culoarea asta micșorează seriozitatea lucrurilor și nu sperie pe nimeni. Și mai avea ursul doi ochi de sticlă, care se uitau drept în tavan. Domnișoara croitoreasă, îmbrăcând ursul din șase petice croite frumos, s-a înșelat greșind cutia ochilor de urs și luând, dintr-altă cutie, doi ochi de porumbel. Un urs se cere încruntat: ursul nostru din pod se uita cu bunătațe.

Ursul stătuse jos, în casă, doi ani întregi și ajunsese atât de stricător, încât am fost nevoit să-l pun deoparte. El s-a trezit în cutia de pălării, numai după ce încercasem fel de fel de mijloace de îndreptare. Croind ursul din fața unei haine, moștenită de la o bunică, croitoreasa nu se gândise că, fără să vrea, îi dă niște **năravuri** pe care nici haina, nici catifeaua nu le avuseseră la rândul lor.

Ursul nostru se năvălise să fure și nu fura altceva decât bomboane, ciocolată, dulceață, fructe și rahat. Când tătuțu aducea o cutie cu lucruri dulci, ursul mirosea și golea numaidecât cutia, fără să-l vadă nimeni.

— Cine a mâncat ciocolata?

— Ursu, răspundea băiatul, ridicând din umeri. Nu mai e!

— Dar cutia cu bomboane englezești?

— Ursu, răspundea fata și băiatul.

Îl văzuseră amândoi. L-au prins de câteva ori cu cutiile în brațe, fugind sub canapea. Doi ani de zile, ursul a mâncat toată dulceața de zmeură, caisele verzi, nucile, șerbetul. Însă el nu mânca tot borcanul, lua câte puțin, ca să nu se cunoască, scotea câte un pumn de bomboane, câteva bucăți, și le mânca pe toate cu încetul. Tare pofticios mai era!

Așa s-a făcut că am trimis hoțul în pod, ca să-l pedepsim și să **cruțăm** dulcele copiilor. Însă el fură și acum. Vine din pod. Noi nu l-am întâlnit niciodată pe scară, se ferește de noi, însă copiii l-au văzut de mai multe ori cum vine, cum deschide dulapul, cum desface borcanele și cutiile, cum le golește și cum fuge îndărăt. De copii, ursul nu vrea să se ferească. Mutarea lui în pod a fost binevenită căci învățaseră de la urs să mănânce **cofeturi** și mielul cu părul creț, și mingea.

Tătuțu nu bate ursul, nici mielul, nici mingea, pentru că el știe că trebuie să crească. El lasă dulapurile descuiate, cutiile cu capacul nițel ridicat, borcanele cu **țipla** nelegată. Totuși, într-o zi, tătuțu va sta la pândă, chiar în dulap. Când ursul și mielul vor veni să fure, îl vor găsi pe tătuțu între borcane. Și atunci, nu știu care va fugi mai repede, speriat: mielul, ursul ori tătuțul.

CUM CITESC? CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citește:
 - enunțurile în care este descris ursul;
 - dialogul dintre tată și copii;
 - fragmentul în care se povestește cum fură ursul dulciurile.
3. Citiți pe roluri.
4. Transformă în povestire dialogul dintre tată și copii.
5. Transcrie un enunț în care se află o enumerare.
6. Întocmiți, în perechi, planul simplu de idei al textului.
7. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul în care se înfățișează cum fura ursul dulciurile.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. INVESTIGAȚIE

Lucrați în echipe de câte 4-5 elevi.

Fiecare echipă va răspunde la câte o întrebare din cele date, argumentând răspunsul cu informații din text.

- Ce înfățișare avea ursul?
- De ce fusese dus ursul în pod?
- Ce nărav avea ursul?
- Cui i se arăta ursul?
- Cum acționa el?
- Cum se gândea tătuțu să-l lecuiască de furat?

Fiecare echipă va citi răspunsurile la întrebări, numind un reprezentant.

CE AM DESCOPERIT?

Relatând întâmplări trăite, autorul devine și el personaj.

POȚI SĂ-ȚI EXPRIMI O TRĂIRE?

Exprimă-ți prima reacție față de întâmplările povestite în text, asociindu-le cu un ritm sau cu o melodie.

CE PĂRERE AI ...?

De ce crezi că ursul era văzut doar de copii? Argumentează.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

- Citește povestiri din volumul *Cartea cu jucării*, de Tudor Arghezi, și vei afla întâmplări din viața celor doi copii ai autorului, Mițu și Baruțu.
- Prezintă colegilor o povestire care ți-a plăcut.

JOC DE ROL

Imaginează-ți că ești băiatul sau fetița din text.

Locuiești în acea casă în care ursul stă în pod. Într-o zi, te întâlnești cu el, tocmai când fură dulciuri.

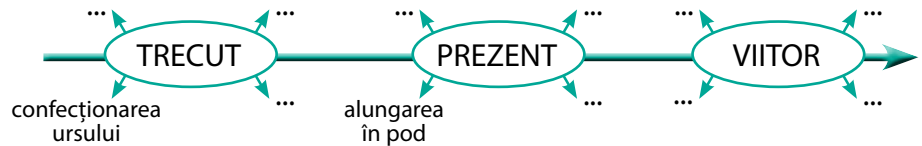
- Ce faci? Ce spui?
- Cum crezi că ar reacționa ursul? Ce ar motiva?

Alege un coleg și jucați scena.

2. AXA TIMPULUI

Lucrați în 3 grupuri, fiecare grup având de selectat, din text, informații specifice unui anumit moment în desfășurarea acțiunii: TRECUT, PREZENT, VIITOR.

Asamblați cele trei secvențe pe o axă a timpului, ca în model.

3. Ai aflat din text că ursul nu era fioros.

Găsește două argumente care să susțină afirmația.

4. În text se precizează faptul că dispariția dulciurilor continuase și după alungarea ursului în pod.

Consideri că tot ursul era vinovat? Găsește un argument pro și unul contra.

CUM RELATEZ O ÎNTÂMPLERE TRĂITĂ?

1. Observă imaginea alăturată. Răspunde oral la întrebări.

- Ce ar putea povesti albinuța?
- Care sunt personajele care participă la acțiune?
- Ce fapte s-au petrecut?
- Cum crezi că s-a sfârșit întâmplarea?

2. Citește relatarea făcută de albinuța.

Într-o zi, mă întorceam din poiană cu găletușele încărcate. Fusese deja o zi obositoare, dar eram mulțumită pentru că avusesem spor.

Când mă apropii de stup, ce să vezi? Bondărel măncașe mierea și se așezare la umbră să se odihnească. Dar lăsase ușa stupului deschisă, nepăzită. Pe deasupra, risipise mierea și nu făcuse curat. L-am trezit și l-am pus la treabă, spunându-i că va mânca doar după ce termină treaba.

Numai cine muncește are tot ce își dorește.

Observă:

- cum sunt prezentate faptele;
- cum sunt înlănțuite enunțurile;
- cum este exprimată relatarea;
- ce cuvinte folosește albinuța.

3. Relatează, în scris, o întâmplare trăită de tine într-o zi de școală sau într-o vacanță.

- Respectă etapele realizării unui text scurt.
- Corecțai-vă în perechi.
- Revizuieste textul, ținând cont de observațiile colegului.
- Prezintă textul în fața clasei.

CE AM DESCOPERIT?

Relatarea este un scurt text, oral sau scris, în care sunt prezentate fapte, întâmplări trăite, citite sau vizionate, așa cum s-au petrecut în realitate.

Relatarea unei întâmplări trăite presupune:

- ordonarea faptelor petrecute;
- formularea unor enunțuri legate prin înțeles;
- exprimarea ideilor, părerilor clar și corect.

CE EXPRIMĂ CUVINTELE?

1. Observă imaginea.

- Formulează enunțuri despre ființele și obiectele din imagine.
- Identificați, în enunțurile formulate, cuvintele care exprimă o acțiune, o stare sau existența ființelor, obiectelor.

2. Transcrie doar cuvintele care exprimă o acțiune, starea sau existența unui obiect din șirul de cuvinte: mănâncă, elev, Cornelia, vesel, au învățat, el, șapte, voi pleca, călătoresc, erau.

3. Subliniază verbele din textul următor și grupează-le într-un tabel asemănător celui dat.

„Lizuca și Patrocle sunt în pădure. Ei stau lângă o răchită. Cioplesc o toacă din lemn de tei. Când vântul va bate, toaca va suna. Bunicii o vor găsi.”
(după Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

ACȚIUNE	STARE	EXISTENȚĂ

4. Schimbă forma verbului, după model.

Andrei scrie tema.

Andrei nu scrie tema.

Tudor merge la circ.

Ioana așteaptă autobuzul.

- Ce observi?

CUM PRONUȚ? CUM SCRUI CORECT?

1. Transformă substantivele, astfel încât să denumească mai multe ființe/obiecte/fenomene: **pălărie, cutie, bucurie, unghie.**

2. Explică scrierea cuvintelor marcate în enunțurile date.

Ursul se arăta numai copiilor.

— Nu mai e ciocolată, zise băiatul.

3. Completează enunțurile cu semnele de punctuație potrivite.

Cine a mâncat ciocolata

Tătuțule cred că a venit ursul zise băiatul

CE AM DESCOPERIT?

Există cuvinte care exprimă acțiunea (*merge, cântă, scrie, citește*), starea (*stă, așteaptă, tace*) sau existența (*este, există*) ființelor, lucrurilor, fenomenelor naturii. Aceste cuvinte se numesc **verbe**.

DESCRIU JUCĂRIA PREFERATĂ

Prezintă în fața colegilor jucăria ta preferată, pornind de la următoarele întrebări:

- Care e jucăria preferată?
- Cum arată ea?
- Din ce este confecționată?
- Ce amintiri mă leagă de aceasta?
- Ce acțiuni realizez cu ajutorul ei?

CE AM DESCOPERIT?

Cuvântul „nu” așezat înaintea unui verb schimbă înțelesul enunțului.

JOC: CUVINTE ISTEȚE

Scrie propoziții în care cuvintele „mătură”, „sare”, „poartă” să aibă înțelesuri diferite.

- Notează, în dreptul fiecăruia, ceea ce exprimă.

ÎȚI AMINTEȘTI?

La întâmplările relatate într-o povestire participă niște **personaje**.

CE ÎNSEAMNĂ...?

a depăna: (aici) a desfășura

pâlc: grup

bihuncă: trăsură mică, trasă de un cal

sfetnic: sfătuitoare

turbincă: sac soldățesc pentru hrană

a dezmierda: a mângâia

La Medeleni

(fragment)

după Ionel Teodoreanu

Dănuț Deleanu tocmai terminase clasele primare. Era licean, în vacanță la Medeleni. Se opri în marginea drumului, ținând mândru un zmeu. Se codi o clipă, cercetă zărilor, apoi începu să fugă **depănând** sfoara zmeului între degete. Copilașii satului veniră în **pâlcuri** și priveau naivi spectacolul. Dănuț zâmbi către ei. Zmeul se înălță deasupra satului, mai sus decât dealurile, decât soarele, decât rândunelele.

Din urmă, un țăran îi zise:

— Hai, conașule, că-i vremea să mergem la gară!

În frunte cu Dănuț, alaiul copiilor ajunse la poarta ogrăzii. Îl aștepta doamna Deleanu, mama sa. Băiatul urcă și trăsura porni. Mama îi scutură costumul elegant de marinar și îi înclină bereta albă spre ceafă.

La gară așteptară trenul, privind șinele nervoase.

— Uite-l pe tata, mamă! strigă Dănuț.

La fereastra unui compartiment, mâinile domnului Deleanu fluturau către cei de pe peron. La ușa vagonului apărură pletele întunecate ale Olguței care sări de pe scară, veselă, familiară, apoi o sărută pe mama. În urma ei, cu mișcări liniștite, cu ochi mari, păși Monica.

— Îți pare bine că ai venit la noi, Monica? o întâmpină doamna Deleanu, îmbrățișând-o cu drag.

Olguța șopti ceva la urechea Monicăi.

— Pffuuu! pufniră în răs amândouă, uitându-se la Dănuț.

Băiatul se uită pieziș la sora lui și, cu mâinile cu care ținuse zmeul, o îmbrânci.

— Copii, copii, vă rog! îi potoli mama. Cine merge cu mine în trăsură? Haideti!

Monica și Dănuț i se alăturară. Domnul Deleanu urcă în **bihuncă**. Olguța se așează mândră pe capră, lângă Moș Gheorghe.

— Moș Gheorghe, mână cât poți... să nu cumva să ne ajungă! zise Olguța.

În cealaltă trăsură, Monica privea cum de-o parte și de alta a drumului se legănau lanuri de culoarea soarelui. Dănuț n-auzea decât tic-tacul copitelor. Închise ochii...

„Se făcuse noapte neagră când zmeul se năpusti năprasnic în urma fugarilor. Fugea calul lui Făt-Frumos ca vântul, dar zmeul se apropia. Făt-Frumos simțea...”

Dănuț deschise ochii, c-un fior în spate. Se prefăcuse el în zmeu, dar simțea numai spaima lui Făt-Frumos!... Ş-apoi, dacă Făt-Frumos ar fi tăiat capul zmeului, cine ar mai fi urmărit-o pe Olguța?

Dănuț se putea preface în oricine și în orice. N-avea decât să închidă ochii... Era mândru de puterile ascunse în el. Sub pleoapele lui, mama era împărăteasă, tata, general ori **sfetnic**, iar pe Olguța și-o închipuia slujnică.

Când le povestise Moș Gheorghe povestea lui Ivan Turbincă a lui Creangă, Olguța ceruse și ea o **turbincă**.

— Dac-aș fi Sân-Petru, matale ți-aș da-o, duduița moșului! zise acesta. Dar n-am de unde s-o iau.

Olguța roși de necaz. Dar Dănuț își **dezmierdă** fruntea, ca pe un dar. Acolo avea el turbincă în care încăpea tot pământul. Și nimeni nu știa că numai el o are, atunci când închide ochii...

CUM CITESC UN TEXT?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citește:
 - enunțul în care este descris Dănuț;
 - răspunsul lui Moș Gheorghe la dorința Olguței;
 - fragmentul în care este prezentată sosirea Monicăi.
3. Citiți pe roluri.
4. Identificați alte cuvinte al căror înțeles nu îl cunoașteți.
Explicați înțelesul acestora prin mijloace verbale și nonverbale, deducându-le din enunțurile anterioare.
5. Transcrie îndemnul rostit de Olguța.
6. Precizează:
 - titlul textului;
 - autorul acestuia;
 - numele personajelor.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. Transcrie varianta corectă de răspuns.
Familia Deleanu avea:
 - două fiice;
 - o fiică și un fiu;
 - două fiice și un fiu.
 Numele lor erau:
 - Olguța și Dănuț;
 - Olguța și Monica;
 - Monica și Dănuț.
 Ei se aflau în vacanță la:
 - Iași;
 - București;
 - Medeleni.
 Monica era:
 - o prietenă;
 - o rudă;
 - o colegă.

CE AM AFLAT?

Unele dintre personajele unei povestiri au un rol mai important în desfășurarea faptelor față de altele.

Acestea sunt **personaje principale**.

JOC: MICUL ACTOR

Dramatizați scena întâlnirii membrilor familiei, la gară.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

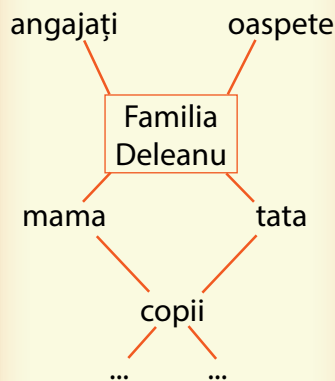
- Citește volumul „Hortarul nestatornic” din ciclul *La Medeleni*, de Ionel Teodoreanu.
- Selectează, pe o fișă, aspecte ale copilăriei celor trei personaje principale.

LECTURĂ CREATIVĂ

Ilustrează într-un desen una dintre scenele pe care și le imaginează Dănuț.

REȚEAUA PERSONAJELOR

JOC: DESCRIEREA COLEGULUI DE BANCĂ

Describe colegul de bancă în câteva enunțuri, referindu-te la:

- înfățișare (trăsături fizice);
- limbaj;
- comportament;
- însușiri.

2. În finalul textului se spune că „Dănuț își dezmierdă fruntea ca pe un dar”. Explică afirmația.

3. Din text reiese că Olguța era o fată îndrăzneată. Identifică un argument pro și unul contra.

CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Delimitează textul în fragmente.
2. Întocmiți, în perechi, planul simplu de idei al textului.
3. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul care prezintă ceea ce își imaginează Dănuț.
 - Folosește, în povestire, formulele: *Mai întâi..., Apoi..., În cele din urmă.*
4. Redactează povestirea scrisă a textului.
5. Completează, pe o fișă, rețeaua personajelor, ținând cont de legăturile dintre acestea.
6. Lucrați în grupuri de 4-5 elevi.

Selectați din text enunțurile care îi înfățișează pe protagoniștii întâmplării citite. Completați un tabel asemănător celui dat.

	Îmbrăcăminte	Înfățișare	Însușiri	Fapte
Dănuț				
Olguța				
Monica				

- Formulați, în câteva enunțuri, un scurt text despre unul dintre personaje, folosind tabelul completat.

CUM ÎȘI MODIFICĂ CUVINTELE FORMA?

1. Observă imaginea. Citește enunțurile.
 - Dănuț înalță zmeul.
 - Copiii privesc cu interes.
 - Ce face Dănuț? Dar copiii?
 - Câte persoane desfășoară acțiunea exprimată în primul enunț? Dar în al doilea enunț?
2. Transformă enunțurile date, schimbând forma verbelor:
 - a) de la o acțiune realizată de o persoană la una realizată de mai multe persoane;
Fetița a coborât din tren.
 - b) de la o acțiune realizată de mai multe persoane la una realizată de o persoană;
Copiii urcă în trăsură.

3. Grupează, pe două coloane, verbele, după numărul de persoane care realizează acțiunea: învață, am spart, vom căuta, strălucește, ați alergat, veți călători, interpretez, ai decupat, vom vizita.

4. Subliniază verbele din textul dat și precizează câte persoane realizează acțiunea exprimată de fiecare dintre acestea.

„Zilele cresc mereu. Soarele strălucește. Pe câmpul verde zburdă mieii. Au înfrunzit și pădurile, iar plugarii ară.”

(după George Coșbuc, *Primăvara*)

5. Formulează câte un enunț, folosind verbul:

- „a munci”, acțiunea fiind realizată de o persoană;
- „a se juca”, acțiunea fiind realizată de mai multe persoane.

CUM PRONUȚ? CUM SCRUI CORECT?

1. Citește enunțurile. Ce observi?

- Dănuț este fratele Olguței.
Tu cine ești?
Unde era Moș Gheorghe?
- Eu iau trăsura.
Tu iei zmeul.
El ia trenul.

2. Completează enunțurile date cu unul dintre cuvintele:

- „iau”, „iei”, „ia” sau „este”.
- Elena ... o fetiță cuminte.
- Ioana ... o prăjitură.
- Dan și Doru ... o mașină nouă.
- Tu ... un buchet de flori?

COMPUNERE DUPĂ UN ȘIR DE ÎNTREBĂRI

Redactează o compunere cu titlul „La școală”, în care să relatezi o întâmplare din viața ta de elev.

Folosește în compunere și răspunsul la următoarele întrebări:

- Unde și când se petrece întâmplarea?
- Cine participă la întâmplare?
- Ce fapte s-au petrecut?
- Cum ai acționat tu? Ce atitudine ai luat? Ce ai spus?
- Cum s-a finalizat întâmplarea? Ce ai învățat din această întâmplare?

CE AM DESCOPERIT?

Verbul își schimbă forma după numărul de persoane care realizează acțiunea exprimată de acesta.

Verbe ca **este, ești, era** se pronunță cu „ie”, dar se scriu cu litera inițială „e”.

Verbe ca **iau, iei, ia** se pronunță și se scriu cu litera inițială „i”.

NE JUCĂM, ÎNVĂȚĂM

Întocmește o listă cu expresii în alcătuirea cărora se află verbul „a lua”.

Scrie verbele cu înțeles asemănător expresiilor identificate.

Exemple:

a lua parte – a participa
a lua apărarea – a apăra
a lua cuvântul – a vorbi

NU UITA!

Respectă părțile compunerii.

Respectă așezarea în pagină a caietului, scrierea caligrafică, ortografia și punctuația.

Exprimă-te expresiv.

Zânele nu bat la ușă

după Silvia Kerim

Bunica a trecut pe la fetița să îi aducă un borcan cu magiun de prune. Văzând dezordinea din cameră, își lovi palmele ca atunci când vezi pe neașteptate ceva neplăcut.

— Să știi că mă supără ce văd, spuse bunica. Dacă sosește zâna din poveste?! Zânele nu bat niciodată la ușă... așa că trebuie să fii oricând gata să le primești.

— Păi... îngână fetița, negăsind alt cuvânt.

— Niciun „păi”! zise bunica. Hai să facem repede ordine și-apoi am să-ți spun povestea cu zâna care trece dintr-o poveste într-alta. Ea trebuie așteptată cu odaia curată și sufletul pregătit...

Fără alte vorbe, fetița strânse prin cameră la repezeală, apoi se așeză lângă bunica. Abia aștepta să asculte povestea.

Deodată ușa se deschise fără zgomot. Nu era mama. Era Fram, ursul polar. Intră în odaie cu mersul lui greoi și legănat. Privi în jur nemulțumit. Fetița îl pofti să se așeze.

— N-am timp să stau. Am venit să văd dacă ai făcut ordine. Îndată zâna care trece dintr-o poveste într-alta va sosi pe aici. Drumul cel mai scurt e pe la tine prin odaie.

— Când ajunge? întrebă fetița, dar ursul dispăru fără urmă.

Cât ai clipi, ușa se dădu la o parte și zâna cea cu părul auriu, ochi albaștri și obraji trandafirii străbătu camera. Bucuroasă că odaia ei e hotar între două povești, fetiței i se păru că zâna seamănă cu mama. Dar bucuria ei se duse repede, căci se trezi din vis.

Fetița privi învâlmășeala din odaie. Puse cuburile prin cutii, piticii, iepurașii și ursuleții de pluș în coșulețul lor... Păpușile la fel. Hainele le agăță în cui, batistele netezite le așeză pe raft, în dulăpior.

Într-un târziu, sosi și mama. Se opri înmărmurită în prag, cu ochii țintă la rânduiala din odaie. Nu-i venea să-și creadă ochilor, așa ordine era!

— Te pomenești că a venit o zână bună și ți-a șoptit să mă ajuti? glumi mama, zâmbind de bucurie.

Mama știa că întotdeauna începutul este mai greu. De acum încolo va găsi hainele și jucăriile frumos aranjate, fiecare la locul ei.

Nu știa însă că zâna chiar trecuse prin odaie și că, în drumul ei dintr-o poveste într-alta, o învățase pe fetiță că zâne sunt multe, ele vin și se duc neauzite ca ninsorile. Doar mama e una singură, așa cum unul singur e soarele, care topește zăpada.

Desigur, mama merită de zece ori mai multă osteneală decât o zână zărită doar o clipă, într-un vis...

ȘTIU SĂ INTERPRETEZ UN TEXT?

Lucrați organizați în 6 echipe.

Utilizați CUBUL. Lanșați cubul pentru a afla numărul echipei voastre.

Rezolvați sarcina de lucru cu numărul echipei voastre.

1. Descrieți-o pe zână.
2. Motivați atitudinea inițială a fetiței față de muncă.
3. Desenați odaia în care fetița a făcut ordine.
4. Asociați faptele fetiței cu ale altui personaj.
5. Explicați ultimul alineat din text.
6. Povestiți visul fetiței. Prezentați rezultatele activității în fața clasei, printr-un reprezentant. Aduceți completări activității fiecărei echipe. Afișați lucrările la PANOUL CLASEI.

Prichindeii

„Patrocle se ghemui în scorbură, lângă Lizuca.
În dumbravă se făcuse deplină tăcere și un întuneric tainic, prin care totuși ochii vedeau cu ușurință.

Un greieraș începu să țâraie melancolic. Lizuca îl ascultă atentă.

— Cântă frumușel, șopti ea.

— Da, dar nu mă lasă să dorm, mormăi Patrocle.

— Nu știi de ce, dar mie nu mi-e somn. E așa de bine și de frumos... Eu n-am cunoscut dumbrava asta. E o pădure ca-n poveștile mamei...

Deodată clipiră candelă verzi de licurici și văzu pajiștea de flori deschisă către un perete de stâncă, între doi mesteceni bătrâni. Fără zgomot, o ușă de cremene se deschise și apărură niște prichindei. Le luceau ochii și fețele de zâmbet. În frunte pășeau un bătrânel și o bătrânică cu plete albe și obraji rumeni. După ei, patru prichindei cu bărbi cărunte duceau pe un pătuț o domniță mititică și bălaie ca grâu.

— Vă cunosc, șopti Lizuca, dintr-o carte veche de povești.”

(după Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

1. Transcrie doar varianta corectă de răspuns.

• Patrocle și Lizuca înnoptau în:

- A. cabană; C. dumbravă;
B. casă; D. poiană.

• Lizuca i se părea cunoscută dumbrava din:

- A. poveștile mamei; C. plimbări;
B. povestirile prietenilor; D. vis.

• În dumbravă au apărut niște:

- A. greieri; C. oameni;
B. păsări; D. prichindei.

2. Selectează, din text, cuvintele care descriu:

- prichindeii; • bătrâneii; • domnița.

3. Delimitează textul în fragmente.

4. Formulează ideea principală corespunzătoare fiecărui fragment.

5. Povestește, în scris, fragmentul care prezintă apariția prichindeilor.

6. Transcrie enunțul în care este precizat locul unde înnoptază Patrocle și Lizuca.

7. Transformă în povestire dialogul dintre Patrocle și Lizuca.

8. Selectează, din text, câte două verbe a căror acțiune să fie realizată, pe rând, de o singură persoană, apoi de mai multe persoane.

9. Scrie adjectivul și verbul format de la substantivul dat, ca în model.

vis – visat – a visa

- ghem; • cântec; • pas.

10. Scrie cuvinte cu înțeles:

- asemănător pentru: **tainic, pajiște, tăcere;**
• opus pentru: **a mormăi, ușurință, apărut.**

11. Evidențiază, în enunțuri, înțelesurile diferite ale cuvântului „somn”.

- Precizează ce exprimă cuvântul în fiecare situație.

12. Scrie toate variantele de despărțire în silabe la capăt de rând pentru cuvintele:

dumbravă, scorbură, prichindei.

13. Transformă verbele date, ca în model.

știu – am știut – voi ști

facem – ... – ...

pășesc – ... – ...

CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU?

1.

- S – completează corect un enunț;
- B – completează corect două enunțuri;
- FB – completează corect toate enunțurile.

2.

- S – selectează, din text, o expresie;
- B – selectează, din text, două expresii;
- FB – selectează, din text, trei expresii.

3.

- S – identifică un verb;
- B – identifică două verbe;
- FB – identifică trei verbe.

4.

- S – selectează corect un verb, potrivit criteriilor date;
- B – selectează corect două verbe, potrivit criteriilor date;
- FB – selectează corect trei verbe, potrivit criteriilor date.

5.

- S – încadrează relatarea în tema propusă, formulând corect, coerent, expresiv;
- B – relatează întâmplarea, respectând părțile compunerii și proporțiile dintre acestea;
- FB – așază corect în pagina caietului, respectând ortografia și punctuația.

	1	2	3	4	5
S					
B					
FB					

Mă simt:

Citește textul.

„Într-o casă sărăcăcioasă dintr-un sat aflat la răscrucea Muntelui Neroditor cu Râul de Jad trăia o fetiță pe nume Minli. Ea avea părul negru lucios, obrăjori rozalii, ochi scânteietori mereu însetați de aventură și un surâs ager care îi lumina chipul. Era o fire veselă și neastâmpărată.

Într-o zi, ea plecă la drum spre Muntele Nesfârșit pentru a-l întreba pe Bătrânul din Lună cum poate să-și schimbe norocul.

Cum mergea spre apus, auzi gemete răsunătoare și simți pământul tremurând ușor.

— Cine e acolo? Întrebă Minli.

— Ajutor! se auzi dintr-un pârâu.”

(după Grace Lin, *Bătrânul din Lună*)

1. Completează enunțurile cu informații din text.

- Numele fetiței era
- Ea locuia într-un sat aflat la răscrucea cu
- Minli a plecat spre Muntele Nesfârșit pentru

2. Selectează, din text, trei expresii care prezintă înfățișarea fetiței.

3. Subliniază verbele din enunțurile date.

- În acel sat trăia o fetiță.
- Ea pleacă într-o călătorie.
- Dintr-un pârâu auzi un glas.

4. Selectează, din text, câte un verb:

- a cărui acțiune să fie realizată de o persoană;
- care să exprime o acțiune;
- care să exprime existența.

5. Redactează o compunere cu titlul „În excursie”, în care să relatezi o întâmplare din viața proprie.

Dezvoltă răspunsurile la următoarele întrebări:

- Când s-a petrecut întâmplarea?
- Unde s-a desfășurat excursia?
- Cine te-a însoțit în călătorie?
- Ce fapte s-au derulat?
- Cine a participat la aceste fapte?
- Cum ai acționat tu? Dar persoanele din jurul tău?
- Cum s-a sfârșit întâmplarea?
- Ce învățăminte ai desprins din această întâmplare?

UNITATEA TEMATICĂ

4

*Cum gândesc? Ce simt?
Cum mă comport?*

Ce vom descoperi împreună?

- ◆ cum relatăm o compunere după un plan dat;
- ◆ cum ortografim cuvintele care conțin sunetele **cs** și **gz**;
 - ◆ cum ne îmbogățim vocabularul;
 - ◆ cum realizăm un afiș;
 - ◆ cum ortografim unele cuvinte.

ÎȚI AMINTEȘTI?

Unele texte care prezintă întâmplări, fapte reale evidențiază **comportamente**, **atitudini**, **valori** și **idei**.

CE ÎNSEAMNĂ...?

a fraterniza: a face cauză comună cu cineva

remiză: rezultat de egalitate într-un joc

tihnă: (aici) liniște

spovedanie: mărturisire, confesiune

drămuire: (aici) măsurare, împărțire cu precizie a bunurilor

ibold: îndemn

năvod: plasă pescărească

Dărnicie

după Mircea Sântimbreanu

Este din nou vacanța de iarnă. Cei doi băieți stau la taifas, lungiți pe covorașul gros din fața sobei de teracotă și sparg lovind ușor cu vătraul nuci aurite și azvârl leneș cojile pe ușița deschisă. Pe masă, uitate și abandonate, figurile de șah **fraternizează** împăcate de ultima **remiză** a unui joc foarte dificil. În odaie e o căldură plăcută, iar la ferestrele orbite aproape de o înserare dulce se cern fulgi foșnitori ce plutesc ușor prin văzduh. Ceas de **tihnă**, de elanuri zvâcnind generos în micile inimi, ceas de **spovedanie**.

— Nu știu cum sunt alții, glăsuiește emoționată gazda, dar pentru mine prietenia este foarte importantă, înseamnă în primul rând generozitate, mărinimie, dăruire, nu **drămuire**. Am un prieten? Un prieten foarte bun? Ei bine, simt așa, un **ibold**, care mă înaripează, care mă face să-i ofer totul... Caută un cuvânt și mai cuprinzător, dar se mulțumește cu un gest abia schițat care ar indica ecuatorul camerei și repetă cu tonul jos, al emoțiilor înalte: TOTUL... chiar totul!

Uite! Acum să-ți dau un exemplu cât se poate de concret. Sunt bun prieten cu Vintilă, nu-l știi? Băiatul tutungiuului din colț. Ei bine, crede-mă, să am un tort mare cât munții Himalaya, i-aș da lui Everestul... Dacă, uite, cojile astea mărunte de nuci ar fi mingi de fotbal, i-aș spune: „la, Vintilă, câte vrei!” Dacă toată zăpada asta din curte ar fi halviță sau frișcă, l-aș chema întâi pe el: „la, băiatule, ia, prietene, cară cu lopata... Nu te sfi!” Dacă pe Dunăre ar curge nasturi, șuvoaie de nasturi...

Spovedania e curmată brusc de țârâitul ascuțit al soneriei. Băiatul iese tiptil în hol și se uită cercetător prin ochiul de la ușă. Apoi se întoarce indispus pe vârful picioarelor.

— E Vintilă, zise cu un aer plictisit. Du-te și spune-i că nu sunt acasă. A venit să-i dau patinele mele...

— Păi, nu i le-ai promis? Întrebă nedumerit musafirul.

— Ba da, înalță nepăsător din umeri băiatul, dar așa... în general. I-am spus ieri, într-o doară, că dacă... Știu eu, în sfârșit, da, îmi amintesc precis... că, dacă din tot oțelul din lume s-ar fi făcut o singură pereche de patine, lui i le-aș fi împrumutat în primul rând... Negreșit, așa aș fi făcut! Dar nu s-au făcut numai patinele mele din tot oțelul din lume, curmă el brusc discuția.

Se așează pe covorașul din fața sobei ce dogorea și așteaptă ca scârțâitul pașilor musafirului nepoftit să se piardă de-a binelea. Apoi sparge tacticos cu vătraiul o nucă aurită și, zvârlind cojile în jarul roșiat, continuă cu seninătate aceeași spovedanie:

— Unde am rămas? A, da, îmi amintesc... Așadar, dacă pe Dunăre ar curge nasturi, I-aș chema întâi pe el: „Ia, Vintilă, ia câți poți, ia cu **năvodul**...”

CUM CITESC UN TEXT?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citiți textul pe roluri.
3. Citiți în lanț, fiecare câte un enunț.
4. Citiți, în perechi, alternativ, câte un alineat.
5. Transcrie alineatul în care este descrisă camera gazdei.
6. Ordonează enunțurile potrivit succesiunii faptelor.
Redactează planul simplu de idei.
 - Gazda își expune părerile despre prietenie.
 - Prietenul gazdei nu este primit în vizită.
 - Doi băieți stau de vorbă în fața sobei.
 - Gazda reia netulburată discuția.
7. Reformulează ideile din planul simplu sub forma unor titluri, ca în model.
 - Doi băieți stau de vorbă în fața sobei. (enunț)
 - Discuție în fața sobei (titlu)
8. Povestește oral, apoi în scris, textul.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. Când și unde se petrece întâmplarea?
2. Care sunt personajele textului?
3. Despre ce discută cei doi băieți?
4. Ce părere are gazda despre prietenie?
5. Cum se comportă el cu Vintilă?
6. Care e sfârșitul întâmplării?
7. În text, băiatul susține că prietenia înseamnă TOTUL.
 - Precizează argumentele pe care le aduce în sprijinul afirmației.
 - Identifică o situație care contrazice afirmația băiatului.

CE AM DESCOPERIT?

Orice povestire transmite un **mesaj**, adică o idee, o concluzie, o învățătură.

ÎNVĂȚATURA TEXTULUI

Identifică învățatura desprinsă din text.

- Poți să asociezi faptele unui proverb?

CE PĂRERE AI ...?

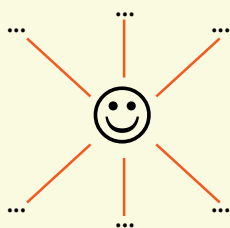
Cum consideri că s-a purtat gazda față de Vintilă?

Motivează.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

- Textul „Dărnicie” face parte din volumul *Recreația mare*, de Mircea Sântimbreanu.
- Citește și alte lecturi din acest volum.
- Notează-ți mesajul transmis de fiecare text.

ÎNSUȘIRILE BĂIATULUI

JOC: PORTRETUL

Înfățișează-l într-un desen pe protagonistul întâmplării, așa cum ți-l închipui tu, judecând faptele și atitudinile sale.

NU UITA!

- Respectă părțile unei compuneri.
- Dezvoltă fiecare enunț din planul de idei.
- Îmbogățește exprimarea, folosind expresii deosebite.
- Așază corect textul în pagina caietului, respectând normele de ortografie și punctuație.
- Scrie caligrafic.

CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Lucrați în grupuri. Împărțiți o coală de hârtie în patru. Completați CADRANELE, folosind informațiile din textul citit.

Păreră gazdei despre prietenie	Atitudinea băiatului față de prietenul său
Proverb despre prietenie	Explicarea titlului

- Fiecare echipă își va expune rezultatul activității.
 - Discutați în clasă.
2. Lucrați în perechi. Identificați acțiuni prin care băiatul să devină un adevărat prieten. Completați o diagramă, ca în model.

AȘA DA!	AȘA NU!
...	...

3. Explică nedumerirea musafirului atunci când gazda refuză să-l primească pe Vintilă.

COMPUNERE DUPĂ UN PLAN DAT

1. Observă imaginea. Răspunde la întrebările date, realizând un scurt text oral.
 - Unde și când are loc întâmplarea din imagine?
 - De ce este supărat băiatul?
 - Cine îl încurajează?
 - Cum crezi că l-ar putea ajuta fetița?
 - Ce părere ai despre atitudinea ei și a colegilor?
 - Care ar putea fi continuarea întâmplării?
 Asociază un proverb potrivit întâmplării sugerate.
2. Redactează o compunere cu titlul „Prietenie”, după planul de idei dat.

Introducere: • Este dimineață. Suntem la ora de matematică.

Cuprins: • Profesorul propune o problemă.
 • Vlad încearcă să o rezolve, dar nu reușește.
 • Profesorul îl dojenește.
 • Daria se oferă să-l ajute pe Vlad.
 • A doua zi, Vlad se remarcă la rezolvarea unei probleme dificile.

Încheiere: • Băiatul îi mulțumește prietenei sale.
 Prezentați compunerea în clasă.
 Revizuiți textul după eventualele observații.

CUM PRONUŢ? CUM SCRUI CORECT?

1. Completează spațiile punctate cu unul dintre cuvintele „săi/să-i”.
Vintilă vrea ... dau patinele.
Băiatul vorbește cu colegii ...
2. Explică scrierea cuvintelor subliniate în enunțurile date.
— la, Vintilă, ia câte vrei!
— la să vedem cine sună la ușă!
3. Completează enunțurile cu semnele de punctuație potrivite.
Se aude țârâitul soneriei
Musafulrul întrebă
 Cine este
 E Vintilă răspunde gazda Du-te și spune-i că nu sunt acasă
4. Transformă substantivele în adjective, după model.
exemplu examen exclamație
exemplificat
5. Selectează, din text, cuvinte care conțin:
 - grupuri de litere;
 - grupuri de sunete rostite în aceeași silabă.
6. Explică utilizarea, în text, a punctelor de suspensie și a ghilimelelor.

CUM ÎMI ÎMBOGĂŢESC VOCABULARUL?

1. Scie cuvinte cu înțeles asemănător pentru:
concret, odaie, întâiul, a se sfi.
2. Scie cuvinte cu înțeles opus, ca în model.

• poftit	cinstit	milos	schimbat
nepoftit
• dispus	corect	util	capabil
indispus
3. Precizează înțelesul cuvântului marcat în fiecare dintre enunțurile date.
În sala de spectacole era multă lume.
Lumea animalelor cuprinde multe grupe.
Nu voia să-i dea patinele pentru nimic în lume.
— Poartă-te ca lumea!

ȘTII SEMNIFICAȚIA PROVERBELOR?

- Discuțai în clasă despre semnificația proverbelor.
- *Darul dat la vreme e dar îndoit.*
 - *Dacă ai dat, uită, dacă ai luat, pomenește.*
 - *Dar din dar se face rai.*

CE AM DESCOPERIT?

Se scie „ia” și când are sensul de „uite”, „privește” sau „hai”, exprimând o strigare, o mirare, o exclamare.

CE ȘTIM?

Sunetele **cs** și **gz** se redau în scris prin litera **x**.

ÎȚI AMINTEȘTI?

Silabele „ne” sau „in” puse în fața unui cuvânt modifică înțelesul acestuia.

Cuvintele rezultate au înțeles opus celor inițiale.

ÎȚI AMINTEȘTI?

În textele literare se povestesc întâmplări neobișnuite la care pot participa personaje reale, dar și personaje neobișnuite.

CE ÎNSEAMNĂ...?

de pildă: de exemplu
bufet: dulap
strașnic: (aici) cu mare grijă

Fetița care l-a luat pe NU în brațe

după Octav Pancu-Iași

Vă spun ca să știți și voi, dragi copii: cuvintele care îmi trebuie ca să scriu povești frumoase le scot din călimară... Într-o zi, un cuvânt mai încăpățânat nu vru deloc să iasă afară. Tot ciocănind disperat cu penița stiloului în sticlă, din călimară ieșiră doar câteva cuvinte: *Politețe, Hărnicie, Prietenie*.

— Hai, spune-ne ce cauți! au zis ele curioase.

— Îl caut pe NU. Fără el nu pot termina povestea.

— Pe NU? L-a luat o fetiță în brațe și nu-i mai dă drumul...

— Dacă, **de pildă**, vorbi cuvântul Hărnicie, îi spune mama: „Ajută-mă cu masa!” sau „Adu apa, te rog!” sau „Mătură pe hol!”, fetița spune mereu că nu poate. Îl are pe NU în brațe...

— Ori dacă, vorbi cuvântul Politețe, bunica vine de la piață, aducând două coșuri grele, fetița cu NU în brațe nu sare să-i deschidă ușa... Se joacă întruna cu NU.

— Sau dacă, vorbi cuvântul Prietenie, o colegă o roagă să-i explice o problemă grea la matematică, fetiței cu NU în brațe nici nu-i pasă...

— Și unde stă fetița care l-a luat pe NU în brațe? Întrebați eu. Aș vrea să o cunosc!

— Te conducem noi, se oferiră cele trei cuvinte...

Deși nu era târziu, o găsirăm pe fată dormind. NU, așezat în brațele ei, era însă treaz:

— Nu mă întorc în călimară, zise el. N-am de gând! Nicăieri n-am dus-o mai bine ca în brațele acestei fetei. Nu merg la tine! Nu, nu, nu!

Chiar atunci se auzi glasul mamei fetei:

— Hai, scoală-te că e târziu! Ajută-mă să pun masa, te rog, e ora prânzului.

— Îndată, răspunse în locul fetei Hărnicia. Și cât ai clipi, așternu masa, deschise **bufetul** și scoase farfuriile de porțelan. În dreptul fiecărei farfurii împături și câteva șervețele albe de hârtie.

Pe scări se auziră pașii liniștiți ai bunicii. Politețea nici nu așteptă s-audă bătăi la ușă. Alergă și o deschise, luă sacoșa încărcată din brațele bunicii, o ajută de-ndată... Între timp, Prietenia rezolvase problema de matematică a colegei...

Când fetița se trezi și se dădu jos din pat, veni la mama sa și aceasta o laudă:

— Tare frumos ai așezat masa! Bravo, draga mea!

Bunica îi dăruie un măr rumen, spunându-i atentă:

— Ia-l! Ești o fetiță săritoare.

Nici colega ei nu se lăsă mai prejos și îi spuse:

— Am două nuci. Le împărțim: una ție și una mie!

Fetița întinse bucuroasă mâinile să primească darurile, dar, în clipa aceea, îl scăpă pe NU din brațe. Eu, care atâta așteptam, l-am apucat de o ureche și am plecat grăbit acasă. Aici, l-am aruncat pe NU în călimara cu cerneală și l-am rugat pe cuvântul Paznic să-l păzească **strașnic**. Ca să nu-l mai poată lua nicio fetiță sau niciun băiat în brațe...

CUM CITESC UN TEXT?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citești textul pe roluri.
3. Citești, în perechi, textul, cu creionul în mână, pentru a completa tabelul dat cu informații relevante din text.

ATITUDINI, COMPORTAMENT POZITIV	ATITUDINI, COMPORTAMENT NEGATIV
...	...

4. Discutați și lămuriți aspecte neînțelese.
Solicitați explicații de tipul: „Ce înseamnă că ...?”; „Cum adică ...?”; „Ce se dorește să se spună cu ...?” ș.a.
5. Transcrie, din text, câte un enunț care să exprime:
 - o întrebare;
 - o exclamare;
 - o solicitare.
6. Delimitează textul în fragmente.
7. Întocmește planul de idei al textului, formulând întrebări sau titluri.
8. Povestește, în scris, fragmentul în care autorul află unde se află NU.
9. Formulează într-un enunț mesajul textului.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. De ce căuta autorul cuvântul NU?
2. Cine îl informează despre locul în care se află cuvântul NU?
3. Ce află autorul de la cuvintele Hărnicie, Politețe și Prietenie?

CE AM AFLAT?

Întâmplarea relatată evidențiază niște **atitudini**, niște **valori**.

LISTA CU VALORI

Lucrați în echipe.

Notați pe o fișă și alte cuvinte pe care le considerați prețioase în viața omului.

Afișați la tablă și comparați inventarierea realizată.

- Ce cuvânt se regăsește de cele mai multe ori? De ce?

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

- Citește volumul *Făt-Frumos când era mic*, de Octav Pancu-Iași.
- Prezintă, în fața clasei, unul dintre texte.

CE PĂRERE AI?

Consideri că, fiind doar un copil, fetița nu-i putea ajuta pe cei din jurul său? Motivează.

JOC DE ROL

Imaginează-ți că ești fetița din povestire. Realizează un dialog între fetița și Hărnicie, Politețe, Prietenie.

- Ce sentimente te-ar încerca?
- Cum ai încerca să te schimbi?
- Ce argumente ar putea folosi cele trei calități?
- Ce experiențe proprii te aseamănă cu fetița?

CE ȘTIM?

Afișul este un mesaj scris prin care se aduce la cunoștință publicului un eveniment.

Este un text informativ expus în spații publice.

4. De ce nu voia NU să se întoarcă în călimară?

5. Ce au făcut cele trei cuvinte acasă la fetiță?

6. Cum ar putea fi numit, într-un singur cuvânt, un copil precum fetița care l-a luat pe NU în brațe?

CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. În text, personajul NU spune că nicăieri nu a dus-o mai bine decât la acea fetiță.

Identifică două situații din text care să susțină afirmația.

2. Scrie ce crezi că simțeau cei din jurul fetiței văzând că aceasta și-a schimbat comportamentul.

Dovedește afirmația, precizând comportamentul personajelor.

3. În finalul textului, autorul spune: „l-am aruncat pe NU în călimară și l-am rugat pe cuvântul Paznic să-l păzească strașnic.”

Transcrie motivația acestui gest.

4. Completează structura de mai jos, pornind de la informațiile oferite de textul citit.

cuvânt-cheie

două adjective

trei verbe

un enunț

concluzie, mesaj, esență

CUM REALIZEZ UN AFIȘ?

1. Observă afișul alăturat.

Citește textul.

- Ce mesaj transmite textul alăturat?
- Cine este organizatorul evenimentului?
- Cui i se adresează?
- Ce informații oferă despre spectacol?

2. Realizați o dramatizare a textului *Fetița care l-a luat pe NU în brațe*, după Octav Pancu-Iași.

Anunțați evenimentul cu ajutorul unui afiș realizat de voi.

Precizați:

- numele spectacolului;
- organizatorul;
- data și ora, locul desfășurării.

Expuneți afișul în holul școlii.

Trupa de teatru
„Prietenii”
a clasei a III-a
din școala noastră

vă prezintă spectacolul
NOFTUROASA

miercuri, 31 martie, ora 12
în sala de festivități

CUM PRONUŢ? CUM SCRUI CORECT?

1. Citeşte dialogul personajelor. Observă scrierea cuvintelor marcate.

— **Nu-l** găesc
pe Arlechino!

— **Nu-i** purta
: grijă! E în
culise.

- Completează enunţurile cu unul dintre cuvintele „nu-l”, „nu-i”.
 - „— Cu ce ... şade lui bine?” (I.L. Caragiale, *D-I Goe*)
 - „— Vedeţi bine că ... duce la spânzurătoare numai așa.” (I. Creangă, *Povestea unui om leneş*)
- Formulează câte un enunţ în care să utilizezi cuvintele: **sa/s-a; sau/s-au; ia/i-a; la/l-a**.
- Explică folosirea semnelor de punctuaţie marcate în enunţurile următoare:
 - Din călimară au ieşit cuvintele : Hărnicie, Politeţe, Prietenie.
 - Dacă mama îi spune: „Pune masa!”, fetiţa zice că nu poate.
 - Scoală-te că e târziu !
- Motivează scrierea cu literă iniţială mare a cuvintelor: Hărnicie, Politeţe, Prietenie, Paznic.
- Precizează tipul de litere cu care au fost scrise denumirile calităţilor şi cuvântul „NU”.

CUM ÎMI ÎMBOGĂŢESC VOCABULARUL?

- Scrive cuvintele care aparţin aceleiaşi familii cu termenul „prieten”.
Identifică, în şirul scris, care dintre termeni sunt substantive, adjective sau verbe.
- Evidenţiază, în enunţuri, înţelesurile diferite ale cuvântului „drept”.

JURNALUL CLASEI

Notează, în jurnalul clasei, evenimentul legat de dramatizarea povestirii.

Precizează modul în care aţi colaborat pentru realizarea spectacolului (punerea în scenă, realizarea afişului ş.a.).

Scrive câteva impresii despre acest eveniment.

CE AM DESCOPERIT?

— Nu îl găesc pe el!

nu îl → nu-l
2 silabe 1 silabă

— Nu îi purta de grijă!

nu îi → nu-i
2 silabe 1 silabă

JOC: ÎMPĂRĂŢIA LUI „NU”

Întocmeşte o listă cu cât mai multe verbe care să exprime acţiuni specifice împărăţiei lui „NU”, ca în model:

nu ajut
nu muncesc
nu ...

ŞTII SEMNIFICAŢIA PROVERBELOR?

Discutaţi despre înţelesul proverbelor:

- Pomul se cunoaşte după roade şi omul după fapte.
- Fapta bună este pentru om cunună.
- Fapta bună n-are laudă.

Identificaţi şi alte proverbe potrivite mesajului textului citit.

Citește doar primul fragment al textului. Rezolvă, în etape, cerințele de la rubrica „Lectura din prelungiri”.

LECTURA DIN PRELUNGIRI

- Citește primul fragment.

Completează primele două rubrici ale unui tabel asemănător celui dat.

Ce crezi că se va întâmpla?	...
Ce indicii ai?	...
Ce s-a întâmplat?	...

Citește al doilea fragment și completează a treia coloană.

Ce observi? Există asemănări între predicția ta (ceea ce ți-ai închipuit tu că s-ar putea întâmpla) și ceea ce s-a întâmplat? Dar deosebiri?

- Scrie un enunț potrivit pentru finalul fragmentului 1.
- Procedează la fel pentru toate fragmentele.

Un mic ajutor

după Cleopatra Lorințiu

1. Cu servieta maro în mâna dreaptă și cu vioara în stânga, merg la școală. Amândouă sunt grele și mă trag în jos de parcă uneori mi se pare că nu merg înainte, ci înapoi. Recapitulez în gând cărțile și caietele pe care mi le-am pus în grabă. După aceea temele. La matematică am o mică nesiguranță: la o problemă cu apă și robinete. Două robinete curg în două bazine...

Un bazin de înot oare? Un bazin cu apă albastră, albastră și cu nuferi, un bazin cu rățuște și mingi de plastic, un bazin cu o insuliță în mijloc, pe care este o căsuță din turtă dulce cu scorțișoară ca-n poveste?

2. Am ajuns în dreptul chioșcului. Servieta e din ce în ce mai grea, vioara la fel. La vioară am repetat ieri două ore. Degetele de la mâna stângă au buricele roșii ca focul. Trebuie să repet, pentru că duminică e serbare cu orchestra și habar n-am partea mea.

3. Până la școală mai e puțin, dar mânerul cutiei îmi taie palma dreaptă. Apare Dodi. Trece ca o vijelie. El n-are vioară. E afon. Ce bine de el... Apare și Sandu.

— Ți-e greu? Întreabă el.

— Da.

— Hai că te-ajutăm noi.

Îl fluieră pe Dodi. Înșfăcă unul servieta, altul cutia și pe-aci ți-e drumul. Așa da, un mic ajutor când ai mai mare nevoie. Buni băieți Dodi și Sandu.

Probabil că astă-iarnă m-au trântit în zăpadă din greșeală, și eu i-am pârât ca o prostuță. Uite ce săritori sunt, la nevoie. Merg liniștită, fără greutate în mâini, probabil că m-au tot strigat „tocilaro”, așa că s-au cam plictisit. Acum e bine, problema cu bazinele mi-a ieșit cu totul din minte, lălăi încetișor un cântec și cu toate acestea nu-mi vine deloc să plâng. Îmi vine dimpotrivă să râd, să chui, să zburd, ce prieteni dragi am, ce bine-i când toată lumea e bună!

4. La matematică mă scoate la tablă. Problema cu bazinele. Ghinion. Dau să scot carnetul de note din servieta și o broscuță sare din despărțitoarea de vinilin, închisă cu fermoarul. Doamna țipă, clasa hohotește, eu zbier. Doar în ultima bancă, Dodi și Sandu stau smeriți, uitându-se pe fereastră.

Un băiat politicos

„Trenul porni și se îndepărtă încet.

Emil deschise ușa unui compartiment. Își scoase șapca și zise:

— Bună ziua! Mai este loc și pentru mine?

Era, desigur. În compartiment, în fața lui, se aflau o doamnă voinică și un domn care respira zgomotos. Alături ședea o femeie care tricota un șal. În colț, lângă geam, stătea un domn cu pălărie care citea ziarul.

Deodată, acesta puse ziarul pe banchetă, scoase din buzunar o tabletă de ciocolată și i-o întinse băiatului, zicându-i:

— Nu ai pofti așa ceva, băiete?

— Vă mulțumesc frumos, răspunse Emil și luă ciocolata. Apoi își scoase șapca și se prezentă:

— Mă numesc Emil Tischbein.

Călătorii zâmbiră, doar doamna voinică vorbi:

— Copiii atât de politicoși ca tine sunt foarte rari astăzi!” (după Erich Kästner, *Emil și detectivii*)

1. Răspunde la întrebări.

- Unde se petrece întâmplarea?
- De ce deschide Emil ușa compartimentului?
- Ce i-a oferit lui Emil unul dintre călători?

2. Transcrie enunțul, alegând varianta corectă de răspuns.

- La intrarea în compartiment, Emil:

A. a zâmbit; C. s-a prezentat;
B. a salutat; D. a mulțumit.

- Emil s-a prezentat spunându-și:

A. numele; C. porecla;
B. prenumele; D. numele și prenumele.

3. În text, doamna voinică afirmă că Emil este un copil politicos.

Găsește, în text, două argumente care să susțină afirmația.

4. Crezi că Emil era un băiat îndrăzneț?

Exemplifică selectând, din text, două situații relevante.

5. Selectează din text:

- un substantiv comun, care se numără cu *un/două*;
- un verb, a cărui acțiune este realizată de o persoană.

- un adjectiv, care însoțește un substantiv ce denumește o singură ființă/un obiect/un fenomen;

6. Transformă propozițiile date:

- modificând forma verbului, astfel încât acțiunea să fie realizată de mai multe persoane;

Băiatul deschise ușa compartimentului.

- modificând forma substantivelor astfel încât să denumească mai multe ființe/obiecte/fenomene;

Un domn cu pălărie citea ziarul.

- înlocuind substantivele cu un pronume potrivit.

Doamna și domnul au zâmbit.

7. Desparte în silabe cuvintele: *compartiment, ciocolată, politicos, tren, poftă*.

8. Evidențiază, în enunțuri, înțelesul diferit al cuvântului „colț”.

9. Redactează o compunere cu titlul „În tren”, în care să relatezi o întâmplare din viața ta.

Întocmește un plan propriu de idei cu ajutorul căruia să realizezi compunerea.

CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU?

Citește fragmentul.

„Tommy și Annika fuseseră invitați la masă de Pippi, cu care se împrieteniseră.

Pippi intră în bucătărie și puse cu dibăcie două ouă într-o cratiță. Separă cu îndemânare cojile de ou, apoi începu să amestece aluatul pentru clătite. În cele din urmă, încinse tigaia pe aragaz și vărsă din aluat. Când clătita se rumeni pe o parte, o aruncă în aer, unde se întoarse cu susul în jos, apoi o prinse cu tigaia și o așeză pe foc.

— Mâncați! Repede până nu se răcește! strigă Pippi când clătita fu gata.

După aceea, Pippi îi pofti în cameră, unde le arată comorile ei, suveniruri din călătorii. Ea le dădu prietenilor ei câte un cadou drept amintire.”

(după Astrid Lindgren, *Pippi Șosețica*)

1.

- S – completează corect un enunț;
- B – completează corect două enunțuri;
- FB – completează corect toate enunțurile.

2.

- S – identifică o însușire;
- B – identifică două însușiri;
- FB – identifică trei însușiri.

3.

- S – formulează corect o întrebare în legătură cu textul citit;
- B – formulează corect două întrebări în legătură cu textul citit;
- FB – formulează corect trei întrebări în legătură cu textul citit.

4.

- S – formulează corect un enunț;
- B – formulează corect două enunțuri;
- FB – formulează corect trei enunțuri.

5.

- S – precizează organizatorul evenimentului;
- B – precizează organizatorul și denumirea evenimentului;
- FB – precizează organizatorul, denumirea, data și locul desfășurării evenimentului.

1. Completează enunțurile cu informații din text.

- Pippi se împrietenise cu și
- Ea i-a poftit în bucătărie ca să
- În final, fetița prietenilor săi.

2. Transcrie doar însușirile care o reprezintă pe Pippi.

- mincinoasă; • prietenoasă; • rușinoasă;
- îndemnatică; • vorbăreață; • darnică.

3. Formulează trei întrebări în legătură cu textul citit.

4. Formulează trei enunțuri în care să evidențiezi acțiuni pe care le realizezi în bucătărie.

5. Imaginează-ți o activitate practică desfășurată în clasă, cu titlul „Cea mai bună prăjitură”.

Redactează mesajul transmis de un afiș prin care promovezi acest eveniment.

Cea mai bună prăjitură

	1	2	3	4	5
S					
B					
FB					

Mă simt:

UNITATEA TEMATICĂ

5

Ce prieteni necuwântători am?

Ce vom descoperi împreună?

- ◆ cum realizăm un proiect;
- ◆ cum relatăm o întâmplare audiată/vizionată;
 - ◆ cum ortografiem unele cuvinte;
 - ◆ cum redactăm o carte poștală.

ÎȚI AMINEȘTI?

Participarea autorului în calitate de personaj la faptele relatate transmite cititorului emoții, trăiri deosebite.

CE ÎNSEAMNĂ...?

disproporționat: inegal
hățiș: desigur greu de străbătut, format din arbuști, tufișuri

a înteți: a crește în intensitate

a propulsa: a împinge, a arunca înspre înainte

Tomii

după Adrian Oprescu

Într-o zi de primăvară, tata s-a întors acasă ținând în brațe un cățel. Mare bucurie! Mic, prietenos și cu aspect de pui de lup. Avea labele **disproporționate** față de restul corpului acoperit cu o nuanță care se închidea pe spinare. Îl chema Tomii.

Ne jucam cu el pe rând sau toți odată. Era iute în mișcări și ne observa toate mișcărilor cu mare atenție. Cel mai surprinzător era jocul urechilor: ba amândouă îndreptate în față, ba amândouă în lături, fiecare în partea ei.

Îl învășasem să se joace, să intre în cușca lui, să mănânce pâine, cartofi fierți, struguri, ciocolată, porumb sau dovleac fierț.

Când a venit vara, am început plimbările: eu cu bicicleta, el urmându-mă. Într-o zi am plecat împreună cu fratele meu la unchiul Trică, străbătând mai multe sate.

Curtea prin care se intra spre moara unchiului avea un grajd pentru vaci și cai, un garaj pentru o mașină și o mare magazie de grâne. Cât am zăbovit aici, unchiul Trică a prins mare drag de Tomii, cerându-ne să i-l dăm lui. Cum Tomii era un membru al familiei, nici nu putea fi vorba despre așa ceva.

Când să plecăm, Tomii dispăruse. Am strigat după el de mai multe ori, fără niciun rezultat. Știam că îi plăcea să hoinărească, dar nu mă părăsise niciodată când plecam la drum. Nu-mi venea să cred. Semăna

oarecum a trădare din partea lui. Nu venisem oare împreună? Nu s-ar fi convenit să plecăm tot așa? Pedalam amărât și fără tragere de inimă. Am luat-o pe șosea, ocolind unele sate.

Ajungând la marginea orașului, mi s-a părut că aud lătratul grav al lui Tomi. M-am oprit, dar nu se mai auzea nimic.

— Ni s-a părut, a zis fratele meu.

— Să mai așteptăm totuși puțin, am răspuns eu, simțind cum îmi crește inima.

Apoi lătratul a reapărut, venind tot mai aproape. Nu mai era nicio îndoială. Era Tomi care ne ajunsese din urmă. L-am văzut alergând direct peste câmp, strecurându-se printre arbuști și sărind peste **hățișuri**. Când ne-a văzut, și-a **întețit** alergarea. N-am apucat niciodată să văd ceva mai frumos! Ceva ce nu avea nume, ceva împletit din disperare, devotament și iubire îl **propulsa** către noi, după ce alergase nebunește peste douăzeci de kilometri. A venit lângă noi și s-a așezat. Era istovit. L-am mângâiat și apoi am plecat pedalând încet. Când am ajuns acasă, a băut apă de nu se mai oprea. N-a vrut să mănânce. A intrat în cușcă și s-a culcat.

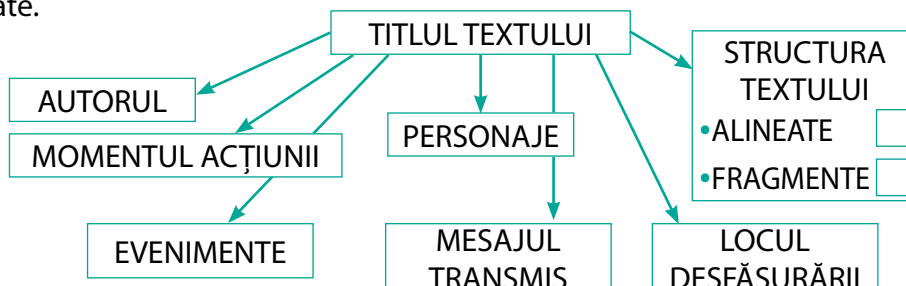
Mai târziu am aflat că Tomi rămăsese blocat într-o încăpăre, la moară. Scheunase și lătrase ca să-l auzim. La un timp după plecarea noastră, a țâșnit prin fereastră, distrugând crucea care ținea geamurile, a sărit gardul și dus a fost.

CUM CITESC UN TEXT?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citiți, în perechi, alternativ, câte un alineat.
3. Citește:
 - enunțurile care îl înfățișează pe Tomi;
 - fragmentul care prezintă regăsirea celor doi prieteni.
4. Transcrie dialogul celor doi frați.
5. Delimitează textul în fragmente.
6. Întocmiți, în perechi, planul simplu de idei.
7. Povestește oral, apoi în scris, fragmentul din care înțelegem că Tomi a devenit un membru al familiei.
 - Folosește enunțuri care să înceapă cu termenii: *Mai întâi...*, *Apoi...*, *În cele din urmă...*
 - Corectați-vă în perechi.
 - Revizuiți povestirile pe baza observațiilor primite.
8. Integrează, în enunțuri proprii, cuvintele explicate la rubrica „CE ÎNSEAMNĂ ...?”.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

Completează, pe o fișă, o HARTĂ a textului, asemănătoare celei date.

CE ȘTIM?

Întâmplările prezentate într-un text evidențiază relații între personaje.

EXPRIMĂ-ȚI O EMOȚIE!

Exprimă-ți prima reacție după citirea textului, completând enunțurile.

Dacă aș fi , m-aș simți

CE PĂRERE AI ...?

Cum a ales Tomi să-și arate atașamentul față de stăpânul lui? Explică.

JOC: ÎNTREBARE/ RĂSPUNS

Lucrați în perechi.

- Formulați, pe rând, câte o întrebare în legătură cu textul citit.
- Partenerul va răspunde la această întrebare.
- Notați, în caiet, toate întrebările formulate.

VIZIONĂM/ÎNVĂȚĂM

Vizionați, în clasă, o secvență nesubtitrată sau fără sonor dintr-un film, desen animat sau clip despre câini, pisici sau alte animale de companie.

Relatați secvența, valorificând elementele de comunicare nonverbală folosite de personaje.

LECTURĂ CREATIVĂ

Înfățișează-l pe Tomi așa cum ți-l imaginezi tu.

Utilizează și informațiile pe care ți le oferă textul citit.

ACTIVITATE PRACTICĂ

Extindeți activitatea propusă într-un proiect de voluntariat desfășurat în comunitatea în care trăiți.

- Desfășurați activități de îngrijire/protejare a unor animale din adăposturi sau din mediul apropiat.
- Relatați în JURNALUL CLASEI activități în care sunteți implicați.

CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. În text, autorul spune că Tomi era un membru al familiei. Selectează, din text, două situații/enunțuri care dovedesc acest lucru.
2. Transcrie doar varianta corectă de răspuns.
 - a) Încă de când a fost adus acasă, Tomi a devenit:

A. o sarcină dificilă;	C. o mare bucurie;
B. o obligație;	D. o povară.
 - b) Tomi a învățat repede:

A. să latre;	C. să apere curtea;
B. să sperie trecătorii;	D. să se joace, să stea în cușcă, să mănânce.
 - c) Rămas blocat la moară, Tomi se simte:

A. supărat;	C. speriat;
B. abandonat;	D. neglijat.

 - Argumentează răspunsurile cu câte un exemplu din text.
3. Ai aflat din text cum era Tomi.
 - Tu ce crezi despre el?
 - Dacă ai fi stăpânul lui, în ce activități l-ai implica?
4. Autorul spune despre regăsirea lui Tomi că: „N-am apucat niciodată să văd ceva mai frumos!”
 - Tu ce părere ai?
 - Precizează cel puțin un motiv pentru care autorul a făcut această afirmație.
5. a) Dacă ai un câine, povestește despre relația voastră.
b) Dacă nu ai, dar ți-ai dori un câine, imaginează-ți cum ar fi timpul petrecut împreună.

PROIECT „PRIETENUL NECUVÂNTĂTOR“

Lucrați în grupuri de 4-5 elevi, pe parcursul a două săptămâni.

- Citiți lecturi care prezintă aspecte din viața necuvântătoarelor. Alegeți, de comun acord, un animal.
- Selectați aspecte referitoare la înfățișare, ciclul de viață, obiceiuri, relația cu omul ș.a.
- Căutați imagini, realizați fotografii sau desene care să înfățișeze animalul în diferite ipostaze.
- Confecționați o carte/un album intitulat „Prietenul necuvântător” care să cuprindă imagini și texte despre animalul ales.
- Realizați un plan/o structură a cărții.
- Prezentați produsul obținut în fața clasei, apoi organizați o expoziție cu aceste cărți.
- Invitați colegii din alte clase la vizionarea cărților rezultate în urma proiectului, prin realizarea unui afiș. Discutați cu aceștia despre activitatea desfășurată în grup.

CUM PRONUŢ? CUM SCRUI CORECT?

1. Observă scrierea cuvintelor marcate în enunţurile rostite de personaje.

- Cum s-au scris cuvintele marcate?
- Ce denumesc cuvintele în faţa cărora stau acestea?

2. Scrie unul dintre cuvintele „nicio”/„niciun” în locul spaţiilor punctate.

..... fată unchi zi
 câine familie nor

3. Explică folosirea semnelor de punctuaţie în enunţurile date.

- Mare bucurie!
- — Ni s-a părut, a zis fratele meu.

4. Selectează, din text, cuvinte care să conţină:

- grupuri de litere;
- grupuri de sunete rostite în aceeaşi silabă.

CUM ÎMI ÎMBOGĂŢESC VOCABULARUL?

1. Adaugă cât mai multe însușiri potrivite ființelor/lucrurilor indicate:

câine → ... frate → ... bicicletă → ...
 stăpân → ... ochi → ... încăpere → ...

2. Scrie silabe potrivite pentru a obține cuvinte noi.

cuș- } că câi- } ne în } - ce - } put
 ... } ... } ... }

3. Precizează înțelesurile cuvântului marcat în fiecare dintre enunțurile date.

Vârful urechilor lui Tomi era ascuțit.

A urcat pe munte, până în **vârf**.

Învățând a ajuns în **vârf**.

Cana era umplută cu **vârf**.

M-a zgâriat cu **vârful** echerului.

El se furișă pe **vârful** picioarelor.

Traficul este intens în ore de **vârf**.

CE AM DESCOPERIT?

Se scriu „nicio”/„niciun” când însoțesc un cuvânt care denumește o ființă, un lucru, un fenomen al naturii.

nicio — seară
 ...
 ...
 ...

niciun — copil
 ...
 ...
 ...

JOCUL SILABELOR

Identifică o serie de cuvinte a căror primă silabă să fie cea dată, respectând criteriul dat.

re — -
 - -

ca — -
 - -

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

• Citește volumul *Tomii*. O poveste, de Adrian Oprescu, pentru a afla mai multe aspecte ale relației dintre om și animalul său de companie.

• Selectează, pe o fișă, momente impresionan-te ale acestei relații.

ÎȚI AMINTEȘTI?

Între text și ilustrația care îl însoțește există o strânsă legătură.

Ilustrația oferă informații despre locul faptelor și despre personajele care participă la întâmplare.

CE ÎNSEAMNĂ...?

reflex: (aici) sclipire, strălucire

sidefiu: alb lucios, strălucitor

comunitate: grup

ascensiune: (aici) urcuș

a cugeta: a gândi, a reflecta

Povestea melcului fără casă

după Adina Popescu

Se povestește că a fost odată un melc fără casă. După cum știți deja, fiecare melc își are cochilia lui, cu **reflexe sidefi** în lumina soarelui, fiind o făptură care își cară mereu căsuța în spinare.

Dar melcul poveștii noastre, căruia i se spunea Bobiță, de la bobیțele de rouă în care își oglindea cornițele în fiecare dimineață, se născuse fără cochilie. Se simțea golaș și îi venea să plângă, dar nu pentru că și-ar fi dorit cu adevărat o casă, ci pentru că frații lui melci râdeau de el și nu voiau să-l primească în Marea Comunitate a Melcilor. Chiar șeful acestei **comunități** i-a zis odată la o întrunire:

— Bobiță, tu ești un melc foarte inteligent! Ai calitate de conducător! Dacă ai avea cochilie, ai putea ajunge, într-o zi, să domnești peste toți melcii din livadă! Dar așa...

Bobiță s-a gândit îndelung la vorbele melcului bătrân și a plecat în lume ca să-și găsească o căsuță pe care să o care în spinare.

Mai întâi s-a cățărat pe trunchiul celui mai înalt măr din livadă. Pe la jumătatea **ascensiunii** sale a dat peste un cuib de păsări. Era confecționat din paie și nuiete și nu părea o căsuță prea solidă.

A continuat să se cațere pe trunchi, până când a ajuns la scorbură veveriței. Bobiță s-a strecurat în scorbură, ca să-și dea seama cât de confortabilă era locuința. I s-a părut destul de întunecoasă, dar încăpătoare și călduroasă. Tocmai când se hotărâse să tragă un pui de somn, se pomeni cu veverița.

- Ai venit să-mi furi alunele și nucile, nu-i așa? strigă ea.
- Nu, am vrut doar să văd cum arată casa, a zis speriat melcul.
- Nu-i de vânzare! Ești un hoț! țipă veverița.

Bobîță n-a mai stat pe gânduri și a ieșit în grabă, rostogolindu-se în aer de la mare înălțime. Noroc că a aterizat pe un mușuroi de cârțiță, așa că n-a pățit nimic. În schimb, l-a deranjat pe domnul Cârtiță.

- Cine-i? Cine-i? întrebă acesta încă o dată.

— Nu vă temeți, domnule Cârtiță! Sunt eu, Bobiță, melcul din livadă. Am plecat în lume să-mi caut o casă.

- Dacă vrei, poți s-o vizitezi pe a mea! l-a invitat cârțița.

Bobîță a primit bucuros invitația și a apreciat casa cârțiței, deși i se părea cam rece și neprimitoare.

— Oh! Ce folos că am o casă, dacă nu am vedere! Nu pot vedea lumina soarelui, nici iarba cea verde sau florile..., zise Cârtița amărâtă.

Atunci, Bobiță a decis să se întoarcă în livadă, **cugetând**: „Poți să ai o sută de case, dar dacă n-ai dragoste, dacă nu știi să primești oaspeți sau dacă nu poți vedea frumusețea naturii, tot degeaba! Nu poți fi fericit!” Și a continuat să trăiască la fel ca până atunci, fără cochilie și fără să-și mai dorească vreuna.

CUM CITESC UN TEXT?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Citește:
 - enunțul care exprimă motivul călătoriei lui Bobiță;
 - dialogul dintre melc și veveriță;
 - fragmentul care prezintă decizia melcului în urma călătoriei făcute.
3. Citiți fiecare, în lanț, câte un enunț al textului.
4. Citiți pe roluri.
5. Transcrie alineatul care cuprinde cuvintele rostite de melcul bătrân.
6. Delimitează textul în fragmente.
7. Redactează planul simplu de idei al textului.
8. Povestește oral, apoi în scris, conținutul textului.

CE AM ÎNȚELES DIN TEXT?

1. Formulează întrebări pe baza textului citit, cu ajutorul cuvintelor: **Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?**
2. JOCUL JETOANELOR COLORATE
Fiecare elev va avea pe bancă câte un jeton colorat.
Caută informații în text și subliniază-le folosind culoarea indicată de jeton:
 - dorința lui Bobiță;
 - supărarea domnului Cârtiță;
 - sfatul melcului bătrân;
 - părerea lui Bobiță despre locuințele vizitate;
 - concluzia lui Bobiță.

CE AM DESCOPERIT?

Uneori, în textele literare, calitățile sau defectele omenești sunt puse pe seama necuvântătoarelor.

MESAJUL TEXTULUI

Identifică învățătura desprinsă din text.

Numește un alt text care transmite același mesaj.

CE PĂRERE AI ...?

Era justificată dorința lui Bobiță? Argumentează.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

- Dacă vrei să cunoști mai multe aspecte din viața necuvântătoarelor, citește cartea *Miriapodul hoinar și alte povești*, de Adina Popescu.
- Realizează un desen în care să illustrezi personajul preferat.

JOC DE ROL

Imaginează-ți ce s-ar fi întâmplat dacă Bobiță nu l-ar fi întâlnit pe domnul Cârțiță.

- Pe unde ar mai fi umblat?
- Ce experiențe ar mai fi acumulat?
- Crezi că și-ar fi găsit o casă? Cum?

Joacă scenele imaginate, ajutat de colegi.

a.

b.

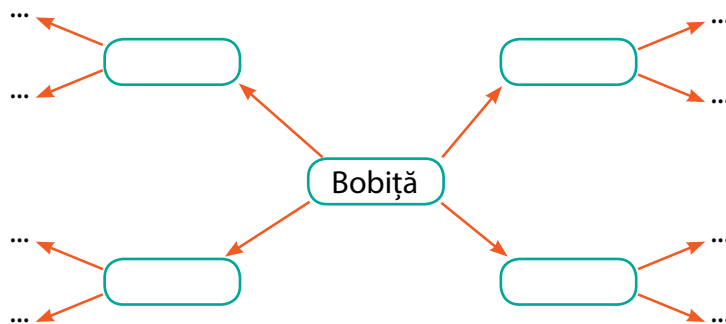
CE AM DESCOPERIT?

Cartea poștală ilustrată sau **vederea** este folosită pentru a transmite diferite mesaje scrise unor persoane cunoscute, aflate la distanță.

Aceasta se trimite prin poștă, după aplicarea unui timbru.

CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Numește două motive pentru care Bobiță voia să aibă o casă.
2. Bobiță a vizitat mai multe viețuitoare. Enumeră-le.
3. Melcul a crezut că, fiind șeful unei comunități, va fi fericit. Identifică o dovadă că acest lucru nu e adevărat.
4. Gândește-te la ceea ce îi spune domnul Cârțiță lui Bobiță despre lucrurile care l-ar fi făcut fericit. Explică unul dintre acestea.
5. Completează CIORCHINELE cu însușiri pe care le-a dovedit Bobiță și situațiile din care au dedus însușirile.

6. Redactează un text alcătuit din 5-7 enunțuri în care să arăți ce ai învățat din aventurile lui Bobiță. Citiți și discutați în clasă. Revizuiți textul, ținând cont de observații.

CUM REDACTEZ O CARTE POȘTALĂ?

1. Observă imaginea **a**.
 - Ce reprezintă imaginea?
 - Unde se află Bobiță?
 - Ce semnifică gestul lui?
2. Citește și observă imaginea **b**.
 - Cine transmite mesajul?
 - Cui îi este transmis?
 - De unde este trimis?
 - Ce cuprinde mesajul?
 - Ce formulă de adresare a folosit Bobiță? Dar de încheiere?
3. Realizați, în echipă, o carte poștală.
 - Decupați imagini din reviste sau selectați o fotografie care să înfățișeze un peisaj, un obiect sau o ființă etc.
 - Aplicați, prin lipire, pe un carton colorat cu dimensiunile 10/12 cm.
 - Completați partea destinată mesajului și adresei.
 - Organizați o expoziție cu aceste cărți poștale.

CUM PRONUNȚ? CUM SCRUI CORECT?

1. Observă imaginea. Citește enunțurile rostite de personaje.

2. Citește enunțurile date. Observă scrierea cuvintelor marcate.

Era odată un melc fără cochilie.

Domnul Cârțiță a strigat încă o dată.

- Înlocuiește cuvântul marcat în primul enunț cu termenul „demult” sau „cândva”.
- Adaugă celui de-al doilea enunț cuvintele „de două ori”, „de mai multe ori”.
- Ce ai constatat?

3. Transformă enunțurile, după model.

Nu am habar despre această întâmplare.

N-am habar despre această întâmplare.

- Nu ai un caiet dictando?
- Nu are rezervă pentru stilou.
- Nu avem timp de pierdut.

4. Completează spațiile punctate cu ajutorul cuvintelor „odată” și „o dată”.

- Era o veveriță harnică.
- Ciocănitorea a bătut, de două ori în trunchiul copacului.
- cu sosirea primăverii s-au întors păsările călătoare.

CUM ÎMI ÎMBOGĂȚESC VOCABULARUL?

1. Taie termenul, din fiecare serie dată, care nu are același înțeles cu cel subliniat.

- oaspete, musafir, invitat, gazdă;
- a țipa, a vorbi, a striga, a zberia;
- amărât, necăjit, singur, supărat.

2. Scrie cât mai multe cuvinte înrudite cu termenul „casă”.

3. Identifică înțelesul expresiilor:

- a sta pe gânduri;
- a avea de gând;
- a-și face gânduri;
- a fi în gândul cuiva.

CE AM DESCOPERIT?

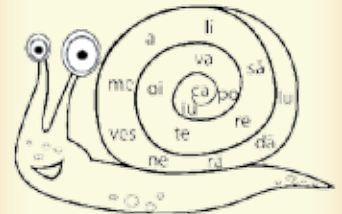
- Nu am casă.
2 silabe
N-am casă.
1 silabă
- Nu au dragoste.
2 silabe
N-au dragoste.
1 silabă
- Nu ai cochilie.
2 silabe
N-ai cochilie.
1 silabă

Se scrie „odată” când are înțelesul „cândva”, „demult”.

Se scrie „o dată” când exprimă de câte ori se repetă o acțiune.

JOC: MELCUL

Formează cât mai multe cuvinte, folosind silabele date.

ȘTII SEMNIFICAȚIA PROVERBELOR?

Discutați în clasă despre înțelesul fiecărui proverb.

- *E ușor a fi bogat, e greu a fi fericit.*
- *E bogat cel cu sufletul curat.*
- *Avuția nu aduce totdeauna numai bine.*
Găsiți și alte proverbe potrivite textului citit.

Într-o zi pe când lucram

de Ana Blandiana

Într-o zi pe când lucram
În grădină, pe sub geam,
Îngrijind un trandafir,
Văd că intră-un musafir:
Era mic c-abia-l vedeai,
Dar cu mustăți ditamai;
Încăpea printre uluci,
Dar avea blănița-n dungii;
Și-ntr-un capăt, dintr-o dungă
Îi creștea o coadă lungă;
Era numai cât o floare,
Dar avea patru picioare;
Ochii-albaștri îi clipeau
Și știa să zică „miau“.

CE ÎNSEAMNĂ ...?

Identificați, în perechi, cuvintele al căror înțeles nu îl cunoașteți.

Explicați înțelesul acestora prin mijloace verbale și nonverbale, pornind de la mesajul din care fac parte.

Ba să vezi și să te bucuri –
Sărea-n aer după fluturi

Și știa chiar să se joace
Cu câteva ghemotoace.

Oare, ce-ați fi făcut voi
Cu-acest musafir de soi?

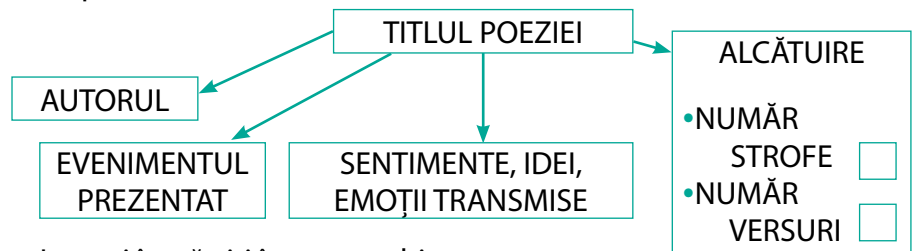
Eu oaspetele important
L-am tratat cu lapte cald;

Ca să-l conving să rămână,
L-am dat și-un pic de smântână;

Și, pentru că era mic,
L-am botezat Arpagic.

CUM INTERPRETEZ UN TEXT?

Completează schema dată.

• Lucrați împărțiți în patru echipe.

Completați câte un CADRAN din cele date.

• Precizează locul și momentul desfășurării întâmplării.

• Realizează un desen care să-l înfățișeze pe Arpagic, după descrierea din text.

• Răspunde la întrebarea adresată în text.

• Dă un alt nume pisoiului. Argumentează.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

Citește unul dintre textele.

• *Domnișoara Mimi*, de Ligia Vișoiu.

• *Motă. Motanul Șprițat*, de Silvia Kerim.

Ilustrează personajul înfățișat în textul citit.

Organizați o expoziție de desene.

Prietenie

„Era șchiop. Unul dintre picioarele din spate fusese lovit, iar câinele îl ținea în sus. Tremura de foame și de frig.

Pe strada pustie, se deschise o poartă de fier și cineva îl cheamă.

— Cuțu, cuțu... Era un glas de fetiță, destul de timid. Îi întinse un os.

Speriat, cățelul a intrat în curte, mănca osul și lipăi laptele cald adus de fetiță. Ea îl mângâie, îl alintă și-i făcu un culcuș dintr-un palton vechi.

Trecu un timp și câinele se întremă. Blana i se făcu mai frumoasă, trupul i se îngroșă. După o lună i se vindecă și piciorul și începu să calce pe el. După alt răstimp, câinele lătră pentru prima dată, arătând că apăra casa pe care o simțea acum ca fiind și a lui. De-acum nu-și mai ascundea oasele ca să-și facă provizii. Se liniștise și descoperise și datul din coadă.

Fetița a agățat o tăbliță de poartă pe care a scris: *Nu intrați – câine foarte bun!*”

(după Silvia Kerim, *Tăblița*)

1. Precizează:

- titlul textului;
- autorul;
- numele personajelor.

2. Transcrie doar varianta corectă de răspuns.

- Câinele fusese găsit:
 - A. în piață;
 - B. lângă un magazin;
 - C. pe stradă;
 - D. într-o curte.
- El a fost adoptat de:
 - A. o fetiță;
 - B. un bărbat;
 - C. un căruțaș;
 - D. o familie.
- Fiind îngrijit, câinele s-a întremat în:
 - A. câteva ore;
 - B. câteva zile;
 - C. câteva luni;
 - D. câțiva ani.
- Între fetiță și câine s-a legat:
 - A. o invidie;
 - B. o prietenie;
 - C. o ceartă;
 - D. o concurență.

3. Răspunde la întrebarea dată.

- Ce semnifică mesajul scris de fetiță pe tăbliță?

4. Explică folosirea, în text, a punctelor de suspensie și a ghilimelelor.

5. Delimitează textul în fragmente.

6. Întocmește planul de idei al textului.

7. Povestește, în scris, fragmentul care prezintă felul în care a fost îngrijit câinele.

8. Completează enunțurile, cu ajutorul cuvintelor „nicio”, „niciun”.

Nu se deschise poartă.

Nu găsi os.

Nu a ieșit din curte.

Pe stradă nu mai era câine.

9. Transformă enunțurile, scriind cuvintele subliniate cu cratimă.

Câinele nu a mai ascuns oase.

Nu am mai auzit niciun lătrat.

Trecătorii nu au observat câinele.

10. Scrie cuvinte cu înțeles:

- asemănător pentru: **a se întrema, răstimp, provizii;**

- opus pentru: **cineva, a îngroșa, timid.**

11. Scrie cuvinte înrudite cu cele date.

- frig
- foame

12. Formulează enunțuri în care să evidențiezi înțelesurile diferite ale cuvântului „lună”.

CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU?

1.

- S – completează corect un enunț;
- B – completează corect două enunțuri;
- FB – completează corect toate enunțurile.

2.

- S – formulează corect un enunț;
- B – formulează corect două enunțuri;
- FB – formulează corect trei enunțuri.

3.

- S – precizează data și locul, utilizează corect formulele de adresare și încheiere;
- B – în plus, completează datele destinatarului;
- FB – pe lângă acestea, redactează corect mesajul propriu-zis.

Citește fragmentul.

„Dominic era un câine plin de viață și zglobiu, gata oricând de acțiune. Într-o zi, simțindu-se plictisit, a decis că în cartierul lui nu se întâmplă niciun lucru incitant pentru setea lui de aventură. Așa că a împachetat câteva lucruri, a încuiat ușa locuinței și a pornit la drum.

Ajuns la o răscruce, n-avea nicio idee încotro s-o apuce.

Atunci îi ieși în cale o vrăjitoare-crocodil.

— Bună dimineața! o salută Dominic.

— Bună dimineața! răspunse vrăjitoarea. Ia-o pe poteca din stânga și vei avea parte de aventură.

Drumul se deschidea într-o pădure cu copaci înalți și solemni. Prin frunziș licărea o lumină verzuie.”

(după William Steig, *Dominic*)

1. Completează enunțurile date, folosind informații din text.

- Dominic era un câine, și
- Într-o zi, el câteva lucruri, a încuiat și
- Pe drum s-a întâlnit cu care i-a spus să apuce spre, pe

2. Formulează câte un enunț cu ajutorul cuvintelor:

- niciun lucru; • nicio idee; • n-avea de gând.

3. Imaginează-ți că ești Dominic.

Este marți, 6 iunie 2016, și ai ajuns în Grandville. Scrie o carte poștală pe care să o adresezi prietenilor tăi din cartierul în care locuiești.

	1	2	3
S			
B			
FB			

Mă simt:

UNITATEA TEMATICĂ

6

Cine vine odată cu Vara?

(sistemizare/recapitulare finală)

Ce consolidăm/recapitulăm împreună?

- ◆ ce este textul/textul literar/textul narativ/textul în versuri;
- ◆ ce exprimă și cum își modifică forma unele cuvinte;
 - ◆ cum oferim/solicităm informații;
- ◆ cum prezentăm o persoană/o carte/o activitate;
 - ◆ cum descriem o ființă/un obiect;
 - ◆ cum relatăm o întâmplare;
- ◆ cum redactăm un mesaj/un text.

CE ȘTIM?

- Să citim expresiv.
- Să recunoaștem:
 - un text;
 - un text literar;
 - o povestire sau o poezie.
- Să formulăm întrebări/răspunsuri.
- Să integrăm în enunțuri cuvintele noi.
- Să delimităm textul în fragmente.
- Să alcătuiem un plan de idei.
- Să transformăm un dialog în povestire.
- Să povestim un fragment sau un text.
- Să ne exprimăm o părere proprie.
- Să identificăm mesajul unui text.

Pădurea fermecată

după Enid Blyton

Au fost odată trei copii, pe nume Joe, Beth și Frannie. Aceștia își petrecuseră toată viața la oraș, însă acum tatăl lor primise o nouă slujbă la țară, așa că trebuia să se mute cu toții cât mai iute cu putință.

— Ce minunat trebuie să fie la țară! zise Joe. O să învăț totul despre animale!

— Iar eu voi culege câte flori îmi doresc! adăugă Beth.

— Eu voi avea o grădină doar pentru mine, spuse Frannie.

Când sosi ziua mutării, copiii erau nemaipomenit de încântați. Ajunseră seara și erau așa de obosiți, încât nu au băut decât o cană cu lapte, au mâncat niște pâine prăjită și s-au vârat în pat.

Ce bucurie să te trezești dimineața cu soarele strălucind prin ferestruici! Într-o clipă erau în grădină, zburdând prin iarba înaltă și mirosind trandafirii. După ce mâncară, au dat o mână de ajutor pentru a rândui casa, apoi au ieșit la plimbare, dincolo de porțile albe, pe uliță.

Cercetară toate cotloanele din împrejurimi. Străbătură voioși pajiștea cu trifoi, inundată de albine. Se bălăciră într-un pârau care susura singuratic sub sălcii, în lumina soarelui.

Și, deodată, se treziră la marginea pădurii pe care tatăl lor o numise „Pădurea fermecată”. În fața lor se înălțau copacii pe care îi auzeau vorbind limba lor stranie: „Fâș! Fâș! Fâș!” Câteva raze se strecurau prin frunziș, luminând puțin pământul, căci coroanele copacilor le puneau stavilă.

Într-un luminiș cu iarbă moale, Frannie căscă ochii uimiți văzând cum cresc niște movilițe. Erau niște ciuperci.

— N-am văzut așa ceva în viața mea! exclamă Joe, uimit peste măsură.

— Nu scoateți niciun sunet! zise Beth. Aud pași.

Într-adevăr părea să fie tropăit de pași și voci pițigăiate. Apăru o ceată de omuleți cu barba atât de lungă că aproape măturau pe jos cu ea.

— Elfi! șopti Joe.

Elfi se așezară pe niște ciuperci. Se întruniseră pentru o ședință. Unul dintre ei avea o traistă. Copiii văzură apoi o creatură hidoasă, un fel de pitic, care se furișa vrând să fure traista. Joe țâșni în picioare:

— Opriți hoțul!

Elfi rămaseră cu ochii holbați, în timp ce Joe îi pune piedică piticului, restituindu-le traista. Piticul s-a cățărat într-un copac, însă elfii nu se apropiau de acesta, părând că se tem.

— Nu va coborî curând! zise cel mai mare dintre elfi. Acesta este cel mai bătrân și mai vrăjtit copac din lume. E Copacul Depărtărilor, al cărui vârf ajunge în zări neînchipuite. Ramurile dau spre Tărâmul Cotoroanțelor sau spre ținuturi misterioase de care n-a auzit nimeni, de aceea nu ne cățărăm niciodată în el.

Copiii priveau către coroana maiestuoasă și erau entuziasmați. Copacul Depărtărilor din Pădurea Fermecată! Câtă vrajă se ascunde în aceste nume!

Așteptau cu jind să vadă ce vor găsi în vârf...

CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Citește textul în șoaptă, apoi cu voce tare.
2. Citiți pe roluri.
3. Delimitați textul în fragmente.
4. Întocmiți, în perechi, planul simplu de idei.
5. Povestiți textul oral, apoi în scris.
6. Realizați o axă a timpului pe care să plasați evenimentele relatate în text.

Însoțiți fiecare moment cu o ilustrație potrivită.

7. Selectează, din text, informații de detaliu, apoi completează un tabel asemănător celui dat.

ÎNTÂMPLĂRI REALE	ÎNTÂMPLĂRI FANTASTICE
...	...

8. Selectează câte două cuvinte care:
 - să denumească ființe sau lucruri din Pădurea Fermecată;
 - să arate însușiri ale Copacului Depărtărilor;
 - să exprime acțiuni ale elfilor.
9. Explică modificarea formei cuvintelor subliniate.
 - o salcie niște sălci
 - o barbă lungă bărbi lungi
 - Elful zice. Elfi zic.

TURNIRUL ÎNTREBĂRILOR

Lucrați în perechi.

Formulați câte două întrebări în legătură cu textul citit, care să solicite:

- informații;
- păreri, concluzii.

Un elev întreabă, celălalt răspunde. Schimbați apoi rolurile.

Exprimați-vă acordul/dezacordul față de răspunsurile primite.

LECTURĂ CREATIVĂ

Imaginați-vă că ai urcat în Copacul Depărtărilor.

Redactează o compunere în care să descrii tărâmul unde ai ajuns.

Citiți în clasă și revizuiți textul după eventualele observații.

CE ȘTIM?

- Să deosebim un text nonliterar de unul literar.
- Să transcriem un text, așezându-l corect în pagina caietului.
- Să desprindem informații esențiale sau de detaliu dintr-un text.
- Să transmitem, oral sau în scris, diverse mesaje.
- Să redactăm texte/compuneri.
- Să oferim și să solicităm informații.
- Să descriem universul apropiat.
- Să relatăm întâmplări trăite sau citite.
- Să pronunțăm și să scriem corect.
- Să identificăm și să utilizăm cuvinte, după criterii date.

Cum creează scriitorii personajele din cărți?

după Jacqueline Wilson

Sunt convinsă că te-ai întrebat asta până acum. Ești curios? Și eu mă întreb câte personaje am creat pentru cele o sută de cărți pe care le-am scris. Cred că sunt mii și mii de personaje. Imaginează-ți cum ar fi dacă toate aceste personaje ar putea prinde viață și ar veni la mine acasă la o petrecere. Ar fi mare aglomerație. Pun pariu că Tracy Beaker ar sta chiar în fața casei, făcându-și loc cu coatele printre ceilalți ca să ajungă prima la ușă. Hetty Feather ar veni îmbrăcată în uniforma ei simplă de culoare maronie, iar mie mi-ar face o deosebită plăcere să-i găsec o rochie drăguță pentru petrecere. Fețe timide și sfoase precum Dolphin, Garnet și Beauty ar sta retrase undeva. Biscuits și Charlie ar aduce niște prăjituri de casă grozave. Elsa ne-ar spune o groază de glume și de bancuri, iar Destiny ne-ar cânta o melodie frumoasă.

Pe toate le pot vedea, însă, știi, ele nu sunt adevărate. Le am în mintea mea. Eu le-am inventat. Foarte rar îmi creez personaje după modele adevărate, reale. Și niciun personaj nu mă reprezintă pe mine așa cum sunt. Toate sunt rodul imaginației mele.

Ai avut vreodată o prietenă sau un prieten imaginar când erai foarte mic? Nu te jucai și tu cu păpuși sau cu ursuleți ca și cum ar fi fost reali, beați ceaiul împreună, iar apoi îi duceai la culcare? Cam așa stau lucrurile și cu personajele din povești și din romane. Mă gândesc să scriu despre o fetiță care e nevoită să stea la orfelinat și care își dorește

foarte mult să fie adoptată de o familie. Atunci îndată îmi vine în minte Tracy Beaker, o fetiță nostimă și, totodată, plină de viață. Parcă îmi spune: „Pe mine mă cauți! Scrie ceva despre mine!”

Și tu ai putea să-ți crezi propriile personaje. Imaginează-ți doar. Să ne gândim la o fetiță care fuge de acasă. De ce fuge? Este oare foarte tristă sau este doar neastâmpărată și e în căutare de aventuri? Este o fetiță inteligentă și plină de idei sau este sperioasă și rușinoasă? Este înaltă sau scundă, antipatică sau drăguță, gălăgioasă sau tăcută ca un șoricel? Care va fi numele ei? Va fi unul oarecare, ales la întâmplare sau un nume potrivit cu trăsăturile și personalitatea ei? Cum va arăta?

Sunt atâtea întrebări la care doar tu ai putea răspunde. Ce-ar fi să scrii o poveste despre ea?

(articol din volumul *Întrebări mari de la cei mici... la care răspund niște oameni foarte importanți*, de Gemma Elwin Harris)

CUM EXPLOREZ UN TEXT?

1. Citește textul în gând, apoi cu voce tare.
2. Recitește textul cu creionul în mână, subliniind cuvinte/enunțuri neînțelese.
3. **PROCEDEUL RECĂUTĂRII**
Citiți pe rând, în perechi, câte un alineat.
Discutați fiecare fragment și adresați-vă întrebări pentru a lămurii aspectele neclare.
Extrageți esențialul din fiecare fragment, sub forma unui enunț.

4. Lucrați în echipe. Reluați lectura textului.
Marcați, pe marginea textului, în dreptul fiecărei informații oferite, următoarele simboluri:

- informații cunoscute;
 - informații care contrazic sau diferă de ceea ce știați;
 - + – informații noi;
 - ? – informații care vi se par confuze sau necesită aprofundare.
- Completați un tabel asemănător celui dat, la sfârșitul activității.

✓	–	+	?
...

Discutați, în clasă, aspectele notate.

5. Redactează o compunere, pornind de la ultimul alineat al textului.
Elaborează un plan de idei al compunerii.
Dă-i un titlu potrivit.
Respectă:
 - părțile compunerii;
 - regulile de așezare în pagină, de ortografie și punctuație;
 - scrierea caligrafică;
 - regulile de exprimare corectă, nuanțată.

CE ÎNSEAMNĂ ...?

Identificați, în perechi, cuvinte cu înțeles necunoscut.

Reascultați mesajele din care fac parte.

Semnalizați colegului neînțelegerea mesajului prin mimică și gesturi.

Explicați împreună înțelesul cuvintelor pornind de la înțelesul mesajului dat.

VREI SĂ ȘTII MAI MULT?

- Citește una dintre cărțile *Povestea lui Tracy Beaker* sau *În tandem* și vei pătrunde în lumea minunată a personajelor lui Jacqueline Wilson.
- Notează, în jurnalul tău de lectură, ce te-a impresionat cel mai mult la aceste personaje.

GALERIA PERSONAJELOR

Realizează desene prin care să înfățișezi unul sau mai multe personaje din lectura ta particulară. Însoțește fiecare imagine cu o scurtă descriere/prezentare a personajului respectiv.

Aventurile lui Tom Sawyer (fragment)

după Mark Twain

Sosi și dimineața de duminică. Întreaga fire, proaspătă, strălucitoare, freamătă de viață. Inimile erau pline de cântec, iar celor cu inima tânără cântecul li se revărsa pe buze. Pretutindeni nu vedeai decât chipuri voioase, peste tot domnea vara, văzduhul era plin de miresme îmbietoare.

La capătul drumului apăru Tom, ducând o căldare cu var și o bidinea cu coadă. Când dădu cu ochii de gard, întreg peisajul se

posomorî și o adâncă melancolie îi întunecă sufletul. Oftând, a înmuiat bidineaua și a trecut-o peste șipcile gardului. Nu îi plăcea ce avea de făcut! Ce planuri își făcuse pentru ziua aceea! Ce-o să-și mai bată joc de el prietenii lui! Începu să se scotocească prin buzunare ca să vadă dacă are cu ce să ademenească pe cineva să lucreze în locul lui.

Deodată îi veni o idee strașnică și măreață! Luă iar bidineaua și se apucă liniștit de lucru. Nu trecu mult timp și apăru Ben Rogers care venea țopăind, cu inima voioasă, făcând ca vaporul. Mușca dintr-un măr. Tom se făcea că nu vede și muncea tacticos.

— Ce e, șefule! Te-a pus mătușa Polly la treabă? întrebă Ben.

— Aaa! Tu erai, Ben? Nici nu te-am văzut.

— Eu mă duc la scădat. Sâc! Ce-ai mai vrea și tu! Ori te pomenești că-ți place să dai cu bidineaua?

— Sigur! zise Tom, văruind de zor. Cum să nu-mi placă? Ce, în fiecare zi ai norocul să văruiești un gard ca acesta? Iar în gând: „Lasă, că vezi tu!”

Ben rămase uimit. Nu trecu mult timp și zise:

— Tom, lasă-mă și pe mine să văruiesc. Te rog!

— Nu se poate, Ben! răspunse Tom. Mătușa Polly s-ar supăra...

— Hai! se rugă Ben. Lasă-mă să încerc! Îl voi face la fel de bine ca tine! Uite, îți dau mărul!

Tom se despărți de bidinea cu o prefăcută șovăială, dar cu inima plină de bucurie. Reușise să-l păcălescă pe Ben.

CE PĂRERE AI?

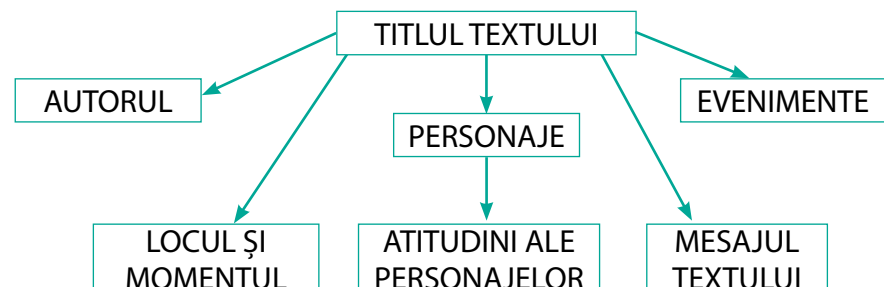
Ești de acord cu felul în care s-a comportat Tom față de Ben?

Argumentează folosind una dintre formulările:

Sunt de acord, pentru că...

Nu sunt de acord, pentru că...

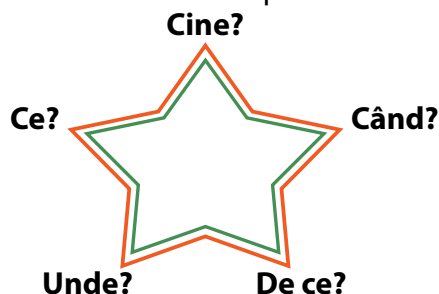
1. Completează HARTA TEXTULUI, după model.

2. Transcrie, din text, câte un enunț care să exprime:

- o solicitare de informații;
- o cerere familiară.

3. Formulează întrebări care să înceapă cu unul dintre cuvintele:

4. Citește un enunț prin care unul dintre personaje oferă informații celuilalt.

5. Completează enunțurile cu informații din text.

- Era o zi de ..., în anotimpul
- Natura arăta ... și
- ... apăru cu o ... plină cu ... și cu o ..., având să vopsească un

6. Delimitează textul în fragmente.

7. Întocmește planul simplu de idei.

8. Transformă în povestire dialogul dintre Tom și Ben.

9. Povestește oral, apoi în scris, conținutul textului.

10. Motivează folosirea semnelor de punctuație în enunțurile:

- — Ce e, șefule? Te-a pus mătușa Polly la treabă?
- — Tom, lasă-mă și pe mine să văruiesc!

11. Transcrie enunțurile care cuprind ghilimele și puncte de suspensie. Explică utilizarea acestora.

12. Scrie toate variantele de despărțire în silabe a cuvintelor:

- dimineață; • strălucitoare; • șovăială.

13. Selectează, din text, câte două cuvinte care:

- să denumească ființe, lucruri sau fenomene ale naturii;
- să arate însușiri ale unei ființe, ale unui lucru sau fenomen al naturii;
- să înlocuiască numele unei ființe;
- să exprime o acțiune, starea sau existența unei ființe, a unui lucru sau fenomen al naturii.

14. Explică modificarea formei cuvintelor subliniate.

- un prieten • idee măreață • Eu văruiesc.
- niște prieteni gând măreț Ben văruiește.

15. Înlocuiește cuvintele subliniate pentru a schimba înțelesul enunțurilor.

- Tom apăru la capătul drumului.
- El se apucă liniștit de lucru.
- Sosi și dimineața de duminică.

CE ÎNSEAMNĂ ...?

Identificați cuvinte al căror înțeles este necunoscut.

Căutați-le în dicționarul explicativ de la finalul manualului.

JOC DE ROL

Dramatizați întâlnirea dintre Tom și Ben.

Imaginați-vă apoi intervenția unor prieteni ai celor doi băieți sau a mătușii Polly.

CUM ESTE ...?

Scrie însușiri potrivite celor două personaje, așa cum reies din text.

FAMILIA DE CUVINTE

Găsește cuvinte înrudite termenului „muncă”.

RELATĂM

Relatează o întâmplare trăită sau văzută, asemănătoare celei citite.

REDACTĂM

Redactează o invitație adresată de Tom prietenilor săi, Joe și Huck, la activitatea gospodărească pe care o avea de îndeplinit.

CE ȘTIU? CÂT ȘTIU? CUM ȘTIU?

1.

- S – completează corect un enunț;
 B – completează corect două enunțuri;
 FB – completează corect trei enunțuri.

2.

- S – identifică un fragment și menționează limitele;
 B – identifică două fragmente și menționează limitele;
 FB – identifică trei fragmente și menționează limitele.

3.

- S – formulează o idee;
 B – formulează două idei;
 FB – formulează trei idei.

4.

- S – utilizează corect mărcile vorbirii indirecte (persoana a III-a, eliminarea dialogului);
 B – înlănțuie enunțurile potrivit succesiunii faptelor;
 FB – formulează corect, expresiv și respectă normele ortografice și de punctuație.

5.

- S – explică scrierea unui cuvânt;
 B – explică scrierea a două cuvinte;
 FB – explică scrierea a trei cuvinte.

6.

- S – identifică clasa morfologică a două cuvinte;
 B – identifică clasa morfologică a patru cuvinte;
 FB – identifică clasa morfologică a șase cuvinte.

7.

- S – încadrează în temă, dă un titlu potrivit;
 B – respectă părțile compunerii și pozițiile dintre acestea;
 FB – se exprimă corect, expresiv și respectă normele ortografice și de punctuație.

	1	2	3	4	5	6	7
S							
B							
FB							

Mă simt:

Citește fragmentul.

„E seară. Băiatul răscolește **întruna** cu mâinile lui mici prin părul negru și cârlionțat al mamei.

— Ce-ți veni? se minună mama.

— Caut niște poezii și nu le găsesc, răspunse băiatul rușinat ca de o faptă rea.

— Păi, poeziile **numai** pe mine mă cunosc, numai eu pot să le văd și să le culeg din cap, zise mama.

— Și dacă vreau să culeg și eu una? Cum să facem? se roagă băiatul.

— **la** spune-mi, cu ce vrei tu să fie poezia? întreabă mama, luându-l în brațe.

— Poate să fie cu luna care se uită la noi pe fereastră? E ca o felie de pepene galben.

— Dar stelele?

— Seamănă cu sâmburii risipiți când s-a tăiat felia.

— Acum să potrivim cuvintele... Luna cui să semene?

— Galbenului pepene! zise băiatul fericit. A ieșit poezia!

Acum băiatul s-a vârât sub plapumă și-i povestește tatălui secretul.”

(după Passionaria Stoicescu, *Poveste despre cum se face o poezie*)

1. Completează enunțurile cu informații din text.

- Titlul textului este
- Personajele care participă la întâmplare sunt
- Textul este o povestire, pentru că

2. Delimitează textul în trei fragmente, precizând limitele fiecăruia.

3. Întocmește planul simplu de idei.

4. Transformă în povestire doar dialogul în care mama și băiatul fac o poezie.

5. Explică scrierea cuvintelor marcate în text.

6. Precizează ce exprimă fiecare dintre cuvintele date:

- băiat;
- tu;
- stele;
- (păr) negru;
- răspunse;
- plapumă.

7. Redactează o compunere în care să relatezi o întâmplare asemănătoare din viața ta.

Elaborează un plan de idei pe care să îl dezvolți.

Dă un titlu potrivit compunerii.

RECOMANDĂRI PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

Literatura română

- AGÂRBICEANU, ION - vol. **File din cartea naturii:** *Ninge, Pădăria*
- ARGHEZI, TUDOR - vol. **Cartea cu jucării:** *Pomul cu păpuși, Balonul spart*
- BLANDIANA, ANA - vol. **Întâmplări din grădina mea**
- EMINESCU, MIHAI - vol. **Poezii:** *Revedere, Ce te legeni...*
- GÂRLEANU, EMIL - vol. **Din lumea celor care nu cuvântă:** *Cucoșul, O rază*
- KERIM, SILVIA - vol. **Povestiri despre prietenii mei:** *Galoșul, Motă. Motănelul Șprițat*
- NAUM, GELLU - vol. **Cartea cu Apolodor**
- OPRESCU, ADRIAN - vol. **Tomi. O poveste**
- POPESCU, ADINA - vol. **Miriapodul hoinar și alte povestiri:** *Un miriapod hoinar*
- SÂNTIMBREANU, MIRCEA - vol. **Recreația mare:** *O mică greșeală, O temă grea*
- SORESCU, MARIN - vol. **Unde fugim de-acasă?:** *La grădina zoologică, Fugă cu mingea*
- TEODOREANU, IONEL - vol. I din ciclul **La Medeleni:** *Hotarul nestatornic*
- TOPÎRCEANU, GEORGE - vol. **Balade vesele și triste:** *Rapsodii de primăvară, Rapsodii de toamnă*

Literatura universală

- BLYTON, ENID - vol. **Copacul fermecat**
- CLEMENTS, ANDREW - vol. **Povestea frindelului**
- DAHL, ROALD - vol. **Matilda**
- ELWIN HARRIS, GEMMA - vol. **Întrebări mari de la cei mici... la care răspund niște oameni foarte importanți:** *De ce e cerul albastru?*
- ENDE, MICHAEL - vol. **Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă**
- FUNKE, CORNELIA - vol. **Când Moș Crăciun a căzut din cer**
- HAWKING, LUCY ȘI STEPHEN - vol. **George și cheia secretă a Universului**
- KĂSTNER, ERICH - vol. **Emil și detectivii**
- NOSOV, NIKOLAI - vol. **Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi:** *La drum, Plimbare prin oraș*
- TWAIN, MARK - vol. **Aventurile lui Tom Sawyer**
- VERNE, JULES - vol. **Călătorie spre centrul Pământului**

MIC DICȚIONAR

A

(a) **ademeni**: a trage, a ispiti

(a) **alinta**: a mângâia

amurg: semiîntuneric care se lasă după apusul soarelui; înserare

B

belșug: cantitate mare, bogăție

bidinea: pensulă mare pentru vărut

buiăcit: zăpăcit, năucit, amețit

C

cotlon: loc ferit, neumblat; ascunzătoare

D

ditamai: care este foarte mare

E

elf: ființă supranaturală care este imaginată ca un pitic

F

(a) **fremăta**: a tremura

funingine: materie neagră rezultată după ardere (întâlnită mai ales în coșuri și sobe)

G

gigantic: enorm, de proporții uriașe

H

hidos: foarte urât, înfiorător

horn: (aici) coșul unui vulcan

I

infern: înspăimântător; (aici) foarte puternic

intensitate: forță, putere

Î

îmbietor: atrăgător, încântător

(a) **îngâna**: a murmura, a rosti ceva șoptit

întortocheat: încurcat

J

jind: dorință adâncă; poftă

L

(a) **licări**: a sclipi, a luci; a răspândi o lumină slabă

M

maiestuos: măreț, solemn, impunător

mireasmă: miros plăcut

O

(a se) **oglinzi**: a se reflecta; a se proiecta pe o suprafață lucioasă

P

pițigăiat: cu glas subțire, ascuțit

plăpând: firav, delicat

R

(a) **rândui**: a aranja, a organiza

(a) **restitui**: a înapoia

rocă: piatră

S

soi: fel

sumedenie: mulțime, cantitate mare

stavilă: (aici) obstacol

Ș

șipcă: scândură lungă și îngustă

șovăială: lipsă de hotărâre

T

tacticos: cu mișcări domoale

trenă: partea lungă din spate a unei rochii

Ț

(a) **țâșni**: a se ivi deodată, a izbucni cu putere

U

ulucă: scândură groasă

V

văicăreală: (aici) plânset

Z

zburdalnic: vioi, zglobiu

